

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

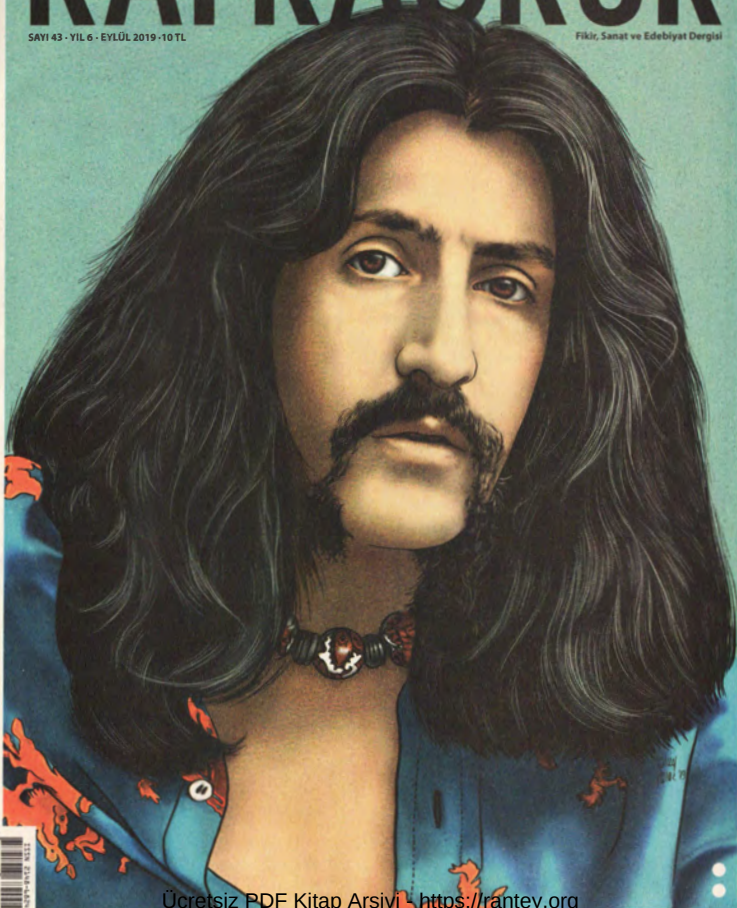
- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 43 - YIL 6 - EYLÜL 2019 - 10 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

Mehmet Ali & "Hava ayaz mı ayaz ellerim ceplerimde..."

Barış Manço

konu:

KAFKAOKUR

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"...ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 43 - 10 TL
kafkaokur.com - konudukkan.com - instagram/kafkaokur - twitter/kafkaokurdergi

İmtiyaz Sahibi: Kafka Okur Yayıncılık İç ve Dış Tic. Ltd. Şti

Genel Yayın Yönetmeni: Gökhan Demir - **Kapak ve Koordinatör:** Tülay Palaz

Editör: Merve Özdoğru - **Sanat Yönetmeni:** Yeliz Akın - **Yayın Danışmanı:** Baran Güzel

Adres: Müeyyeczade Mah. Tatar Beyi Sok. No:24/B Beyoğlu, İstanbul

İletişim: editor@kafkaokur.com

ISSN: 2148-6824 **Yayın Türü:** Yerel, Süreli Yayın

Baskı: İleri Basım Matbaacılık Tel: (212) 454 35 10 Matbaa Sertifikası No: 33316

Dağıtım: Turkuvaaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.: [216] 585 90 00

Yazarlar

Gökhan Demir - Okan Çil - Soner Sert - Kemal Varol - Hakan Bıçkacı - Cihat Duman
Gonca Özmen - Anıl Durgut - Deniz Barut - Yankı Vural - Aysu Altaş
Nazlı Yıldırım - Sefa Kaplan - Cihan Talay - Sabile Talay - Cem İşçiler - Sıdal Yurt
Mehmet Salt Aydın - Gizem Demirel Vatandost - Baran Güzel - Erbil Yaşmaklı

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster

Tülay Palaz - İpek Kömürcü - Vardal Canış - Bengisu Koyukan - Eren Caner Polat
Başak Arslan - Yeliz Akın - Zülal Öztürk - Miraç Akçeşle - Tımuçin Keleş
Ezgi Karaata - Anıl Çezik - Ümit Ünal - Rabia Aydoğan - Ayşenur Maden

©Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar
elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere
yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Bir dünya ki
haklı haksız karışmış.

ipek

Konu: Yaşam

*Geçen yıllara ve her şeye rağmen yolda olanlara, edebiyat ve sanat için mücadele edenlere
Dergi: Sadece edebiyat ve sanat için verilen amatör bir mücadele, yazarın var olma, çizerin
anlatma savaşı.*

*Ne kadar insan, ne kadar kitap, ne kadar edebiyat, ne kadar sanat, ne kadar popüler kültür, ne
kadar amaç, ne kadar beklenti, ne kadar aranan, ne kadar bulunan, ne kadar verilen, ne için
dergi?*

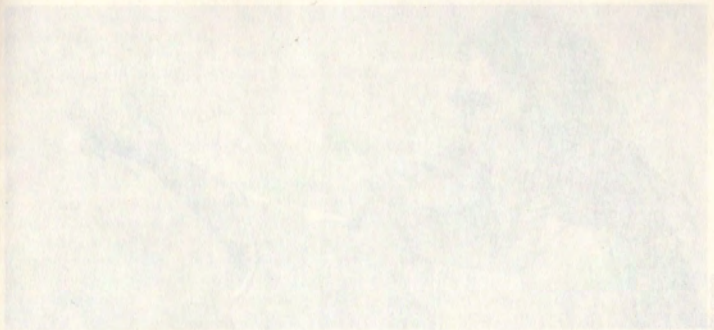
*Okumaya, yazmaya, bilgiye, öğrenmeye olan inancım dışında hiçbir şeye inancım yok. Edebiyat
bunun tam ortasında. Bir sığınak veya bir tutunma biçimi olmaktan çıkarmalıyız edebiyatı,
yaşamın tam içine almalıyız. Hatta onu bir duyu organımız gibi kullanıp dünyayı ve kendimizi
edebiyat aracılığıyla anlamalı, özümsemeli ve tamamlanma yolunda bir araç olduğunu kabul
etmeliyiz. Suyun değil, suyu içmemize neden olan hücrelerimizin yerinde olduğunu hissetmeliyiz.
Evrenin tüm sırrına erişmiş kadar derin ve aydın zannederiz kendimizi, hâlbuki tam da o kadar
sığız. Edebiyat bunun önüne geçmemize yardımcı olacak tek şeydir. Çünkü edebiyat düşünmek,
soru sormak, hissetmek, dokunmaktır. Edebiyat ile dokunabildiğimiz her insan daha az eziyet
edecektir bize ve insanlığa.*

Geçen yıllar içerisinde sadece edebiyat ile var olduk.

*Elimizin altından kayıp giden-
yaşamın tam içinde olduğunda edebiyat, dünya bambaşka bir dünya olacak.*

Sevgiyle.

Gökhan Demir

BİR MODERN ÇAĞ ÖZANLI
PARİS MANÇO

X

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Okan Çil

BİR MODERN ÇAĞ OZANI: BARIŞ MANÇO

“Ben bu dünyaya şarkıcı olarak gelmedim. Benim birinci işim bu değil. Ben düşüncelerimi bu dünyaya aktarmak için geldiğime inanıyorum. Bu düşünceler bazen müzik eşliğinde daha güzel, daha şirin, daha hoş algılanıyor. Onun için bana verilen bu nimeti kullandım. Ben her şeyi gayet iyi anlattığımı düşünüyorum. Acaba şunu anlatamadım mı diye hiç kendimi sınırlandırmadım.”

Anadolu'nun dört bir yanı: söz söyleme sanatını göklere çıkaran şairlerle, anlattıkları masallarla hepimizi düştür düşür savuran divanelerle, sazına her vuruşunda içimizi titreten âşıklerle doludur. Yüzyıllardan beri nesilden nesile aktarılan bu eserler uzun sakallı, beyaz saçlı, eski urbalar içinde görünebilir ama şöyle bir kulak verdiğimizde anlarınız ki aşk hâlâ aşk; yoksulluk hâlâ yoksulluktur.

Ozanlık geleneği, özellikle Doğu toplumlarında, bir ayna işlevi görmektedir. Ölenlere yakılan ağıtlardan, kazanılan zaferlere, hasret dolu aşklardan, halkın çektiği sıkıntılara kadar pek çok meseleyi dert edinmektedir. Öyle ki sadece sözlü kültür ürünlerinden bile bir tarih okuması yapılabilir.

Usta çırac ilişkisiyle ilerleyen bu gelenek, çırağın eğitim sürecinden sonra bir mecliste rüştünü ispat etmesiyle tamamlanır. Usta, sazını verir ve “Git artık nasibini ara,” diyerek çırağına yol açar. Desturla yollara düşen genç ozansa, başlar diyar diyar gezmeye.

Evet, ozanlar aynı zamanda seyyahlardır. Ne mala mülke göz dikerler, ne de evlenip çocuk çocuca karışırlar. Bir hırkayla bir lokmaya kanaat ederler. Bu yüzdendir ki, hakikat yolunda gittikleri her yerde büyük saygıyla karşılanırlar. Orada gördükleri mutluluğu, acıyı, yalnızlığı ve aşknlığı kalp süzgecinden geçirerek sanata dönüştürürler. Şiirleri sadece yaşanan trajediyi anlatmakla da yetinmez. Kendilerince çözüm önerileri sunarlar, olmadı hic-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

vederler, yine olmadı Allah'a havale ederler. Amma laflarını esirgemezler. Kalpleri ne denli yumuşaksa, dilleri o ölçüde sivridir.

Bu yüzden bir kısım ozanların, devlet yöneticileriyle sık sık ters düştiklerini de görürüz. Bazılarının zindana atıldığı, sürüldüğü, hatta öldürüldüğü de malumdur. Ne var ki sakıncalı şiirler bir dille susar, bin dille söylenmeye başlar.

Yunus'un deyimile: "Ölen beden imiş, aşıklar ölmez..."

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM / GİDİYORUM GÜNDÜZ GECE

Ozanların şiirleri, hikâyeleri gibi, ozanlık geleneği de günümüzdeki etkisini korumaya çalışmaktadır. Değişen yaşam şartları ve teknolojik gelişmelerle beraber, müzikte de birtakım dönüşümler söz konusudur, ama her yüzyıl, kendi ozanlarını doğurmaya devam etmektedir.

Çağımızın ozanlarından birini anlatmaya çalışacağım bu sefer. Yurt içinde ve yurt dışında aldığı yüzlerce ödülle "Kültür Sanat Elçisi" ünvanıyla anılan, hâlâ onlarca farklı dille söylenen 200'e yakın şarkıya imza atmış, yaptığı televizyon programlarıyla yediden yetmiş herkesin gönlüne giren ve 500 bin kilometre katederek 150 farklı ülkeyi bizlere tanıtmış büyük bir sanatçıdan bahsedeceğim. Üstelik tüm bunları 56 yıllık hayatına sığdırmayı başarmış birinden.

Barış Manço'dan, namıdiğer Barış Çelebi'den...

Peki neydi Barış Manço'yu bütün dünyaya sevdiren şey? Türkiye'de rock müziğin doğuşuna nasıl bir katkı sağladı? Peki ya aldığı alkışların arkasında ne gibi bedeller yatıyordu? Şimdi gelin bu modern zaman seyahatının hayatına doğru bir seyahate çıkalım.

Mançozaade ailesinin kökeni ta 15. yüzyılın Konya'sına dek uzanmaktaydı. Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethetmesinden sonra aile, Rumeli'ne doğru yola çıktı ve Selenik'e yerleşti. Kurdukları düzen içinde 20. yüzyıla dek orada yaşadılar. I. Dünya Savaşı'yla beraber ortalık karışınca, İstanbul'a gitmek zorunda kaldılar. Ailenin öne çıkan isimlerinden Mehmed Abdi Bey bir zaman sonra arkadaşının kardeşi olan Nimet Hanım'la evlendi. Nimet Hanım kim miydi? Yıllar yıllar sonra biricik torunu tarafından Gülpembe, diye söylenecek bir şarkıydı o...

Mançozaade'ler İstanbul'da bir düzen oturttular, ama I. Dünya Savaşı neticesinde payitaht da işgal edilince, işler hepten ters gitmeye başladı. Tahtta çaresiz bir padişah vardı, Osmanlı toprakları paylaşılmış hâldeydi. Halk perişan şekilde yaşamaya çalışırken herkesin gönlünde umut ışığı yaratan, Mustafa Kemal isminde zeki bir komutan çıktı ortaya. Binbir zorluk içinde gerçekleştirilen Kurtuluş Savaşı'nın nihayetinde Cumhuriyet kurulunca, soyadı kanunuyla beraber "Manço" ismini aldı aile.

Abdi Bey'le Nimet Hanım'ın oğlu Hakkı Bey, yıllar sonra Rikkat Uyanık'la dünya evine girdi. Bu evin ikinci çocuğusa Tosun Yusuf Mehmet Barış Manço oldu.

Yıl 2 Ocak 1943'tü...

Evet, ismi oldukça uzundu. Yıllar sonra okula başladığında "Tosun Yusuf" ismi mahkeme kararıyla kaldırıldı ve "Mehmet" Barış Manço diye anılmaya başlandı. Kardeşi İnci Hanım'ın bahsettiğine göre, Türkiye'de "Barış" ismini alan ilk kişi de oydu. Savaşlardan başını kaldıramamış, milyonlarca insanın ölümüne şahit olmuş dünyamız için, "Barış" isminin ne denli kıymetli olduğunu varın siz düşünün.

Hakkı Bey'le Rikkat Hanım, Barış daha üç yaşındayken ayrıldılar ve Barış, babasının yanında, Kadıköy'ün Moda'sında büyümeye başladı. Bir yandan ilkokula gidiyor, bir yandan da annesi Rikkat Hanım'ın tedrisatından geçiyordu. Rikkat Hanım, Zeki Müren'in de hocalığını yapmış olan büyük bir Türk Sanat Müziği üstadıydı. Barış'taki yeteneği ilk keşfeden oydu. O olmasaydı, kim bilir Türkiye'nin müzik tarihi nasıl yazılırdı?

MÜSAADENİZLE ÇOCUKLAR / SIRA BANA GELDİ ÇOCUKLAR

1950'li yıllarda, tüm dünyada bir Rock'n Roll rüzgârı esiyordu. Savaş ve ölüme isyan eden insanlar, biraz eğlenmek, biraz da teneği göstermek için ortaya çıkıyor, bunu fark eden

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranthey.org>

*Simsiyah gecenin
koynundayım
yapayalnız
Uzaklarda bir
yerlerde güneşler
doğuyor*

Barış Manço

yapımcılar da Rock'n Roll'u müzikaller üretmeye çalışıyordu.

1956'da, tam da Barış'ın Galatasaray'da yatılı okumaya başladığı sıralarda *Rock Around the Clock* diye bir film gösterime girdi. Barış ve arkadaşları filmi izlediklerinde deliye döndüler. Ertesi gün bir daha izlediler. Ertesi gün bir daha... Rock'n Roll'dan o kadar etkilenmişlerdi ki, sıralara vurarak sınıftaki arkadaşlarına bu şarkıları söylemeye başladılar.

Bununla da yetinmediler. Cep taraklarına kâğıt yerleştirerek mızıka, şişenin içine pirinç doldurarak perküsyon sesi çıkarmaya çalıştılar. Barış'ın hem okul, hem grup arkadaşı olan Ender Enön, *"O devirlerde Türkiye'de ne enstrüman var, ne öğreten var, ne de getirmek serbest,"* diyordu. *"Tek çare enstrümanınızı kendiniz yapmaktır. Dolayısıyla biz biraz da parasızız, kendimiz yapmayı karar verdik. Okulun marangozhanesine girip, resmine bakarak ilk gitarı beraber yaptık."*

Barış ve arkadaşları okuldaki ilk gösterilerine işte bu enstrümanlarla çıktılar. Tabii ki ellerindeki aletler oyuncaktan farksızdı, playback yapıyorlardı, ama sahne performansları oldukça yüksekti. Konser bitip de tezahüratlar başlayınca işin rengi işte orada değişiverdi. Gözleri alkışlarla parlıyordu artık...

Barış'ın ilk grubu olan Kafadarlar böylelikle kuruldu. Hayranlıkla dinledikleri şarkıları çalışmaya başladılar önce. İlk gitarlarını gümrükten kaçak olarak soktular memlekete. Bir basketbol takımıyla yurt dışına çıkan arkadaşlarına sipariş verdiler. Memurları inandırmak için, basketbolculara akor basmasını dahi öğrettiler ve bu şartlarda müzik yapmaya başladılar.

O yıllarda Barış'ın öz babası ölmüştü. Rikkat Hanım'ın ikinci eşi Muhittin Kocabaş'a mütevazı bir insan olduğundan Barış'ı karşısına aldı. "Senin heves ettiğin bir şey var mı?" diye sordu. Barış gitar çalmak istediğini söyleyince, Muhittin Bey o gitarın parasını ödedi. "Barış gitarı aldı getirdi. Çalacak, ben tuttum bileğinden. Dedim Barış, seni arkadaşlarına karşı mahcup etmedim. Şimdi ben senden bir şey istiyorum. Ya bunu en iyi şekilde çalacaksın ya da kırıp atacaksın."

Ve Barış başta kendini hayal kırıklığına uğratmamak için aylarca uğraştı ve iyi bir gitariste dönüştü. Kafadarlar'ın ardından, bu kez Harmoniler grubuyla sahne almaya başladı. İlk konserlerin peşinden, ilk 45'likler geldi. 1962 ve 1963 yıllarında *Twistin USA*, *Let's Twist Again*, *Çıt Çıt Twist* ve *Dream Girl*'ü yayımladı. Ki *Dream Girl*, Barış'ın ilk bestesiydi.

Liseyi bitirdikten sonra, okuluna ve müzik kariyerine yurt dışında devam etme kararı aldı. Rock'n Roll'u yerinde görmek ve farklı müzisyenlerle çalışıp rüştünü ispat etmek istiyordu. Ne de olsa müzik, devletlerin ve savaşların aksine, sınırları umursamıyordu...

“7’den 77’ye bu ülkenin tüm insanlarına aynı gözle baktım ve hepsini sevdim. Dedim ya ben hep sizin şarkınızı söyledim. Biliyorum ki, sanatçıya sevginizi ne kadar çok hissettirerseniz, o zaman o sanatçı ortaya çok daha güzel eserler koyar. Çıkamaz sokağa girmeden gösterelim ve hiçbir insandan esirgemeyelim sevgilerimizi. Üç beş günlük dünya hayatı değmiyor hiçbir kavgaya...”

UZAKLARDA BİR YERLERDE TÜRKÜLER SÖYLENİYOR

1963’te önce Paris’e, ardından Belçika’ya geçti. Belçika Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümüne kaydını yaptırdı. Hem dilini geliştiriyor, hem de batı müziğini araştırıyordu. Eline geçen bütün grupları dinliyor, konserlere gidiyor ve bitmek bilmez bir iştahla gitarına sarılıyordu.

Ne var ki, geçim sıkıntısı çekiyordu. Okuldan arta kalan zamanlarda küçük işlerle günü kurtarıyordu; tercümanlık, garsonluk... Sonra bir tanıdığı aracılığıyla, Galatasaray’dan arkadaşı Ender Enön’le beraber işçi kahvehaneleğinde çalmaya başladı.

II. Dünya Savaşı’ndan sonra, Avrupa’daki genç erkek nüfusunda yaşanan ciddi kayıplar nedeniyle, özellikle Türkiye ve Ortadoğu’dan pek çok işçi gurbete çıkmıştı. Ne dile, ne de kültüre aşına bu insanlar çok ağır şartlarda çalışıyor, memlekete dönme hayallerine sarılıp of bile diyemiyorlardı.

Barış ve Ender işte böyle bir işçi kahvehanesinde çalıp söylüyorlardı. Söylüyorlardı ama kimse onları ciddiye almıyordu. Kağıt oynayıp okeye dönüyorlar, bağıra çağıra sohbet ediyorlardı. Ne Elvis umurlarındaydı, ne de Rock’n Roll. Barış içten içe kırgınlık hissetse de para kazandığı için pek ses çıkarmıyordu. Günün birinde, işçilerden biri konser sırasında kalkıp sahneye geldi ve türkü okumak için izin istedi. Hayhaydı. Başladı Kağızman’ı okumaya. İşçiler pürdikkat kesildiler. Büyük bir hasretle dinliyorlardı. Arkadaşlarının ağzından çıkan her kelimeyle köyde sevdikleri kızlara sarılıyor, rüzgârı bağrılarına alarak geniş yaylalarda gezintiyi çıkarıyorlardı sanki. Türkü bitince öyle büyük bir alkış koptu ki yer yerinden oynadı. Barış’la arkadaşları da alkışlıyor, ama bir yandan da kıskanıyorlardı. “İşte o gün,” diyordu Ender Enön. “Barış mesajı aldı. **Arkadaşlar biz bu enstürmanlarla halk müziği çalacağız...** Ve çalıştık bir hafta. İlk şarkımız **Çıt Çıt Çedene**. Onu söyledik. Bu kez biz de alkış almaya başladık.”

Barış böylelikle halk müziği üstüne düşünmeye başladı. Bir taraftan kafasında türküler gezdiriyor, bir taraf-

tan da Rock’n Roll’la olan ilişkisini geliştirmeye çalışıyordu. Bunun en büyük karşılıklarından birisinise 12 Ocak 1965’te aldı. Paris’teki dünyaca ünlü Olympia Salonu’nda Salvatore Adamo ve France Gall’dan önce sahneye çıktı. Olympia’da ilk defa bir Türk sahne alıyordu. Barış da bunu bildiğinden, iki ay ortadan kayboldu ve konsere çıkması için kilo vermesi istendiğinden, zayıflamış hâlde mikrofona eline aldı. Şarkılarını söyleyip o ısıltılı salona şöyle bir baktı. Dünyayı müzik ve sevgiyle fethetmeye işte o an karar verdi.

Olympia’dan sonra, “Vahşi Kedi” anlamına gelen Les Mistigris isimdeki Belçikalı bir grupla çalışmaya başladı. Fransa, Çekoslovakya, Almanya gibi pek çok ülkede konserlere çıktı. Hippi geleneginden etkilendiği için saçlarını uzattı; geniş kemerler, İspanyol paça pantolonlar, kolye ve yüzükler üstünden düşmüyordu. Bir trafik kazası sonrasında üst dudağında oluşan yara izini kapatmak için büyük bıraktı sonra. Ve bizim bildiğimiz Barış Manço görüntüsü böylelikle ortaya çıktı.

YOL VERİN AĞALAR BEYLER / BİTSİN BU HASRET

1967’nin yaz aylarında, Les Mistigris’le beraber Türkiye’ye gelen Barış, As Kulüp’ten bir konser verdi. Türkiye’dekiler Barış’ı hayranlıkla karışık bir şaşkınlıkla karşıladılar. Bu uzun saçlı, “garip” giyimli, yabancı dille şarkılar söyleyen genç de kimdi? Barış işte bu sorunun cevabını vermek için, Türkiye’deki müzik çalışmalarına ağırlık vermek istedi, ancak Les Mistigris’in çalışma izniyle ilgili problemler çıkınca yollarını ayırmak zorunda kaldılar. Barış yeni bir grup arayışına girdi sonra.

“Sene 1968,” diye anlatıyordu Fuat Güner. “Maarifi Orhon diye bir abimiz var. Barış Manço’yla çok iyi arkadaşlardı. Bir gün Maarifi Bey dedi ki, çocuklar Barış Manço bir orkestra arıyor. Şu anda kendisi Belçika’da yaşıyor, Türkiye’ye dönecek. Böyle bir şey düşünür müsünüz? Biz de Kaygısızlar grubuyuz o zamanlar, yeni kurulmuşuz. Olur, dedik.”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Barış'ın ilk profesyonel yerli grubu Kaygısızlar böylece tarihe geçti. Şimdilerde MFÖ diye bildiğimiz Fuat Güner'le Mazhar Alanson da bu grubun üyesiydi. Davulda Ali Serdar, bas gitarda Mithat Danişan vardı. Ve bu büyük müzisyenler el ele verip, *Kol Düğmeleri* isimli büyük bir şarkı yayınladılar o yıl.

Kol Düğmeleri öyle sansasyon yaratmıştı ki, Barış Manço adı tüm Türkiye'de duyulmuştu. Sözleri gibi, hikâyesi de enteresandı aslında. 20'li yaşlarında başına gelen platonik aşkı, bir röportajında şu şekilde anlatıyordu Barış:

"Bizim o gençlik yıllarımızda nedense kendimizden daha büyük bayanlara karşı ilgimiz vardı, kazara karşı cinsten bir cins-i latif hanımefendi bize gülümseyince biz balta olurduk. İşte böyle bir durumda İstanbul ilimizde sarışın bir aletin bana bakacağı tuttu, balta olmuştum tabii ki. Kadıncığa bana 'Evladım sen daha küçüksün, daha üniversite var, okulun var,' demişti. Ben yurt dışına çıkarken, havaalanına gelip bana bir çift kol düğmesi vermişti. Sonrası malum Kol Düğmeleri..."

Devam eden aylarda, yine Kaygısızlar'la beraber *Ağlama Değmez Hayat* isimli 45'liğini çıkardı. İnsanların tepkisi beklenenden de üstündeydi. Plak 100 binin üstünde bir satış rakamına ulaşınca, ilk Altın Plak Ödülü'nü aldı.

Barış hedefini netleştirmişti artık. Türkiye'ye batı müziğini, batıya da türkülerini tanıtmak ve böylelikle geniş bir etkileşim yaratmak istiyordu. Tam da bu yüzden Kaygısızlar'la beraber yurt dışında çeşitli konserler organize etti. Ancak Kaygısızlar Türkiye'de kalmayı daha doğru bulduğundan, yine bir ayrılık baş gösterdi.

Belçika'daki okulunu birincilikle bitiren Barış, Türkiye'ye döndü ve 1970 yılında *Dağlar Dağlar*'ı yayınladı. Sadece gitar ve kemençeyle kaydedilen şarkı, *Ağlama Değmez Hayat*'ın bile üstüne çıkarak, Barış'a Platin Plak Ödülü'nü kazandırdı.

Bu ödülün en önemli getirilerinden biri de belki, Barış'ın ünlü Moğollar grubuyla çalışmaya başlayacak olmasıydı. Bir röportajında **"Artık biz bir bütünüüz,"** diyordu. **"Ne ben Moğollar'ın karkıcısıyım, ne de onlar benim grubum. Yepyeni bir grup olduk. Adımız MançoMongol. Kafaca anlaşılan, aynı fikir seviyesine gelmiş olan bizler, yaptıklarımızın daha iyi olması için, sesimizi bütün dünyaya kuvvetlice duyurabilmek için, baş başa vermenin zamanı geldiğini anladık"**

Öyle de oldu zaten. Yaptıkları kaliteli şarkılarla, aldıkları ödüllerle yetinmeden, seslerini daha çok insana duyurabilmek için sürekli turneye çıkıyorlardı. Sadece büyükşehirlerde değil, Anadolu'nun en ücra yerlerine bile üşenmeden gidiyorlardı. Ne var ki, hesaba katmadıkları bir şey vardı...

HEMŞERİM MEMLEKET NİRE / BU DÜNYA BİZİM MEMLEKET

MançoMongol her ne kadar Anadolu ezgilerini batı enstrümanlarıyla harmanlasa da dış görüntüleri yeter derecede tepki çekiyordu. Böyle olunca da bazı konserlerde saldırıya uğruyorlar, hatta ölümden dahi son anda kurtuluyorlardı. Kütahya konserinde, uzun saçları yüzünden tehdit edilen Barış'ın tur otobüsüne dinamitli saldırı dahi yapıldı ama neyse ki otobüse henüz binmemişlerdi. MançoMongol bu olaydan fazlasıyla etkilenmişti ama Barış hiç geri adım atmaya niyetli değildi. Galatasaray'daki okulunda, tahtadan gitarla sahneye çıktığı o ilk andan, Olympia'daki devasa kalabalığa şarkı söylediği ana kadar hep aynı aşkla doluydu içi ve bu aşkı kendini bilmez madrabazlara kurban etmeyecekti. Ne saçını kestirdi, ne kıyafetlerini, aksesuarlarını çıkardı, ne de müziğini değiştirdi. İnsanların ön yargısını yıkmamanın mutlaka bir yolu olmalıydı.

Böyle bir yol şüphesiz ki vardı, ama 1970'lerin Türkiye'sinde özgürlüğe kurşun sıkın zavallıların sayısı hafife alınacak gibi değildi. Her şeyi çok iyi bildiklerine inanan bu insanlar; sadece kadınların uzun saç olabileceğini söylüyor, Tanrı'ya sadece Türkleri koruması için dua ediyor, aldıkları parayla ay sonunu getiremeyen işçilerin grevlerine saldırıyorlardı.

Devam eden yıllarda, *Hey Koca Topçu* isimli parçasıyla beraber Barış'ı yeniden sahiplenbenzer bir gürüh, bir süre önce otobüsü dinamitlenmemiş gibi, bozkuztı isaretileriyle konsere geliyorlardı. Barış'a **"Ben sadece sizin için değil, herkes için buradayım,"** diyordu. *Hey Koca Topçu* parçası ısrarla istenince de şarkıyı söyleyen, sol yumruğunu kaldırarak bepsini protesto ediyordu.

Para, pula,
ihtişama aldanıp
kanma dostum
İçti boş insanların
bu dünyada
yeri yok
Barış Manço

İsmail Karaman

Başka bir olay da Barış'ın, Pir Sultan Abdal'a ait olan, *Katip Arzuhalim* isimli parçasından sonra yaşandı. Tehditler, suçlamalar, küfürler... Barış, bu tip saldırılara cesurca karşı koyuyordu. Kendini siyaset üstü bir yerde konumlandığından, birilerinin adamı olmak yerine, herkesin gönlüne talip oluyordu. Anadolu ezgileri, Alevi türküleri ve kendi yazdığı şarkılar birdi gözünde. Hepsi bir şeye hizmet ediyordu. Barışa, kardeşliğe, dostluğa; yani sevgiye...

Barış işte bu fikirle şarkılar söyleye söyleye gezerken, MançoMongol birlikteliği, yerini Kurtalan Ekspres'e bıraktı. *Ölüm Allah'ın Emri, Gamzedeyim Deva Bulmam, Nazar Eyle* gibi şarkılar, işte bu dönemde ortaya çıktı. Popülerliği öyle yayılmıştı ki, *Baba Bizi Eversene* isimli bir filmde dahi oynadı.

Tarih 1975'i gösterdiğindeyse, Barış'ın tüm dünyaya yaymaya çalıştığı sevgi, onun kapısını çalıyordu. Lale Manço o günü şu şekilde anlatıyordu:

"Ablamla Barış aynı apartmanın karşılıklı dairelerinde oturuyorlardı. Ben bir gün ablam-dayım. Telefon arızalı. O zaman karşı daireden et, dediler. Biliyorum Barış'ı, ama daha önce hiç görmemişim. Ben utanırım, gidemem, dedim. Aman n'olacak falan, dediler. Ben gittim kapıyı çaldım. Barış açtı kapıyı. Şaşırdım ve utandım da zaten. Dedim bir telefon edebilir miyim? Benimle evlenirsen edebilirsin, dedi. Ben de neden olmasın, dedim. Girdim içeri telefon ettim. Tam çıkarken, nerede parası, dedi. E dedim evleneceğiz ya."

Ve böylece sevgili oldular. Barış'ın yurt dışında kısa süren bir evliliği daha vardı ama Lale'yi gördüğü o an pat diye evlenme teklif etmesi, tıpkı şarkıları gibi büyüleyici değil de neydi? Üç yıl süren ilişkilerini 1978'de nikah masasına taşıdılar ve Doğukan'la Batkan isimli iki çocuk sahibi oldular.

Çocuklarına verdiği isimlerde bile hayata bakışını göstermeye çalışan Barış, şarkılarının son kıtasına "Barış der ki," kahlbını yerleştirerek, ozanlık kültürünü biçimsel olarak da devam ettirineye başladı. Şarkılarında, işlediği sorunlara dair yorumlarda bulunuyor, dinleyicilerine çeşitli öğütler veriyor, anlattığı ibret verici hikâyelerden ders çıkarılması gerektiğini imliyordu. Ne de olsa dünya bir taneydi ve gidecek başka yerimiz yoktu...

AYRILIK GELDİ BAŞA KATLANMAK GEREK / SENİ ÇOK ÖZLEDİM ARKADAŞIM EŞEK

İlerleyen yıllarda unutulmaz şarkılar yaratmaya devam eden Barış, 1990'lardaysa bir dizi TV programında boy göstermeye başladı. *Barış Manço İle 7'den 77'ye, Adam Olacak Çocuk, İkinci Kahvaltı, Dönmence Dünya Turu, Dere Tepe Türkiye ve 4 X 21 Doludizgin...* Yurt içinde, yurt dışında milyonlarca dinleyiciye verdiği konserler de cabasıydı. Bu konserler sonucunda Fransa Edebiyat ve Sanat Şövalyesi, Japonya Uluslararası Kültür ve Barış Ödülü, Belçika'nın Liège şehrinde "Onursal Hemşeri" unvanı gibi onlarca ödüle layık görüldü.

"Ben bu dünyaya şarkıcı olarak gelmedim. Benim birinci işim bu değil. Ben düşüncele-rimi bu dünyaya aktarmak için geldiğime inanıyorum," diyor Barış hemen her platformda bu uğurda çaba harcıyor, hatta sağlığını bile ikinci plana atıyordu.

Tarih 1 Şubat 1999'u gösterdiğinde, Kadıköy, Moda'daki evinde kalp krizi geçirdi. Hemen ardından Siyami Ersek Hastanesi'ne kaldırılınca da saatler 01.30'u gösterdiğinde gözlerini yorgunlukla kapayıverdi. Devlet töreniyle uğurlanan cenazesini binlerce kişi takip etti. Başta çocuklar olmak üzere, televizyonlarının başındaki milyonlarca insan büyük bir hüznle haberleri izlediler.

O bizim Barış abimizdi ve o gün her evden bir cenaze kalktı sanki...

"Yolculuk süreklî var ve sıramız gelince hepimiz yolcuyuz. Bir gün söylemeye, vedalaşmaya fırsat bulamayız belki. Onun için şimdiden söyleyeyim," diyordu bir röportajında. Ben de onun cümleleriyle yazıya veda ediyorum:

"Tatlı komşu Ayşe teyze

Emekli Salih öğretmen

Hepinize, hepinize elveda.

Dostlar elveda.

Gözlerim kurşun gibi ağır ağır kapandı bu gece.

Elveda..."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

*Gözlerimde yaş
kalbimde sızı
unutmadım seni
Unutamadım
unutamadım ne
olur anla beni*

Barış Manço

DOĞUKAN VE BATIKAN MANÇO, BABALARI BARIŞ MANÇO'YU ANLATTI

Bariş Manço'nun çocukları Doğukan ve Batikan Manço ile dosya konumuz olan, babaları, Barış Manço için bir araya geldik. Merhum müzisyenin çalışmalarını, eserlerinin ve kişiliğinin onlarda bıraktığı etkiyi ve ilişkilerini konuştuk.

Bütün çocuklar ebeveynleriyle daha çok vakit geçirmek ister. Yoğun çalışan bir babanın çocuğu olmak, özellikle Adam Olacak Çocuk programını izlediğinizde, babanızın başka çocuklarla vakit geçiriyor olması, size ne hissettirdi? O zamanki hislerinizi nasıl açıklarsınız?

Doğukan Manço: Kuşkusuz ki her çocuk en çok ailesi ile vakit geçirmek ve büyüyüp arkadaş edindikçe genişleyen çevresi ile paylaşımlar içerisinde bulunmak ister. Hele ki herkesin ilgi duyduğu bir anne babaya sahipsen ailene karşı algıların genişleyip ilgi odağın daha da artabilir. Ancak çocuk yaşta o kadar yoğun duygular hissederken aileni paylaşıyor olmak o duygularının aynı şiddette yön değiştirmesine de sebep olabilir. Batikan ve ben de ister istemez bu durumun mağdurları olarak büyüme çağında çok etkilendik.

Batikan Manço: O yıllardaki hislerimi tam olarak hatırlayamıyorum. Annemin anlattıklarına göre kıskançlık ve protesto sergilemişim. En belligin hatıram şöyle; yoğun baskıyla katılmak istediğimi belirtirdim ve sonunda katıldım. Sahneye çıkmadan önce babam "Sahnedeki bana baba deme" dedi. Nedenini sormadan "Peki" dedim ve hiç baba demedim. Tabii sebebini yıllar sonra anladım, önemli bir öğretiler benim için.

Hem meşhur, hem sevilen, hem de işinde başarılı bir babanın çocuğu olmanın meslek hayatınızda ne gibi artıları ya da eksileri oldu? Daha iyisini yapma gibi bir sorumluluğunuz olduğunu düşünüyor musunuz?

DM: Babamız sadece müzik, televizyon yönünde meşhur ve sevilen biri olarak değil zaman içerisinde kişiliği ile Türkiye ve hatta diğer ülkelerde de çok sevilen bir kişi oldu. Mesleki anlamda bizler bu kadar başarılı ve yetenekli bir insanın oğlu olarak aynı daldaki ilerlemeyi hiç düşünmemiştik. Ancak medyatik bir ailenin çocukları olarak bizler de tanınır olduk ve insanların ailelerinin manevi olarak parçaları olduk. Hayır, hiçbir zaman babamızın yaptıklarıyla yarış içerisinde olmayı düşünmedik ancak ona yakışır ve onun çizgisinde hareket etmeyi hedefledik.

BM: Babamın başarılıları benim meslek hayatımı olumsuz yönde etkilememiştir. İlk paramı garsonluk ve evlere yemek servisi yaparak kazandım, Amerika'da öğrenirken. Türkiye'ye döndükten sonra grafik ve müzik sektöründe çalıştım ve bugün kendi kafemi işletiyorum. Tabii

ki artıları ve eksileri var ama hayatın gerçekleri bunlar. Barış Manço yapacaklarını yapmış, bizim sorumluluğumuz babamdan kalan mirası yaşatmak.

Sizce, Barış Manço'nun toplumsal anlamda bu denli sevilmesinin sebebi nedir?

DM: Barış Manço'nun toplumsal anlamda sevilmesinin en büyük sebebi karşısındaki insanı ciddiye alması, sevmesi ve samimi olmasından kaynaklıydı. Evet, belki biz ailesine ayırması gereken vakitten çalıp sevenlerine daha çok ayırmak zorunda kaldı ancak bu sayede şu an yeni doğmuş çocuklar bile Barış Manço'yu çok sevmekte ve onun değerleri ile büyümekte.

BM: Babamın en önemli iki özelliği; birleştirici ve çok iyi bir iletişimci olmasıydı. Şarkıları ve TV programları düşüncelerini iletmek için birer araçtı. Bu kadar sevildi çünkü herkese ulaşabildi.

Sizce devlet, ölümünün ardından bunca yıl geçtikten sonra Barış Manço'nun müziğini yeni kuşaklara tanıtmak için ne yapmalı? Öneriniz nedir?

DM: Devlet Barış Manço'nun bir devlet sanatçısı olduğunu ve hatta Türkiye'nin marka yüzü olacak kalitede bir karızmaya sahip olduğunu 20 sene önce unuttuğu gibi 20 sene sonra "Barış Manço 7'den 77'ye Dolu Dizin Barış ve Sevgi Derneği" baskılarıyla hatırlar gibi oldu. Ülke olarak değerlerimize sahip çıkmakta gittikçe zorlandığımız bu dönemde iki elimizin on parmağı kadar olan bu kişilere gerekli değeri vermemiz gerekiyor. Biz ailesi olarak tüm maddi mirasını paylaşmışken manevi mirasını yaşatmak için sürekli projeler düzenliyoruz. Sanata daha çok değer vermek zorundayız. Devletin, şarkıların genç kuşaklara akması için bir şey yapmasına gerek yok onu biz aile ve dernek olarak en doğru şekilde yaptığımızı inanıyoruz.

BM: 2019 babamızın vefatının 20. yılıydı ve Milli Eğitim Bakanlığı talimatıyla artık okullarda şubat ayında Barış Manço anma etkinlikleri düzenleniyor. Birkaç yıl önce ise M.E.B. müzik kitaplarında şarkıları yer almaya başlamıştı. Devlet ve devlet temsilcilerimiz toplumsal değerlerimize gereken önemi göstermeye devam ettiği ve sonraki kuşaklara aktardığı sürece herkes destekçi olur, diye düşünüyorum.

Babanızın odağında olduğu, unutamadığınız bir rüyanız var mı? Anlatır mısınız?

DM: Benim yıllarca günlük tutmak gibi bir huyum

vardı. Gördüğüm bütün rüyalarımı yazardım ve günlük akışım ister istemez etkilenirdi. Zaman içerisinde rüyalarım azaldı ve son zamanlarda başka insanlar rüyalarım girer oldu. Tanıdığım tanımadığım birçok kişi gelip bana rüyalarını anlatır oldu. Ben de enerjiye inanan biri olarak o mesajları olumlu yorumlamaya başladım.

BM: Babamla ilgili rüyalarım da hep farklı bir şehirde olduğumuzu görüyorum ve her defasında "Nihayet geri geldin" diyorum. Sanki uzun bir yolculuğa gitmiş ve geri dönmüş gibi bir algıda oluyorum. Sanırım çok sık yolculuk yaptığı için böyle yansıyor.

Barış Manço'nun en çok sevdiğiniz şarkısı hangisi? Neden?

DM: Babamın şarkıları sürekli olarak bende değişir, olay tamamen ruh hâlimle alakalıdır. Mesela 2013 sonrasında giderek artan gündem karışıklıklarından ötürü *Halil İbrahim Sofrası*, *Sarı Çizmeli Mehmet Ağa* ve *Ahmet Bey'in Ceket*i gibi şarkılarla daha özümme dönmemiz gereken, kul hakkı yemedi barış içerisinde yaşayacağımıza dair mesajlar veren parçalarla yaralarımıza merhem olan şarkıları seçer oldum.

BM: Babamın birçok şarkısının benim için özelliği olması sebebiyle çok var. Ama açılışı her zaman *Dönence*

ile yapıyorum çünkü eski bir röportajında bu şarkıyla ilgili "İnsanın doğasında da iki zıt kutup vardır. Bu kendisinde olmayı arama içgüdüsüdür. Örneğin kış mevsiminde yazın gelmesini bekler yazın da kış mevsimini ararız," demiştir. Bunu okuduğumda beri şarkı yepyeni bir anlam kazanmıştır benim için.

Bu aralar günleriniz nasıl geçiyor? Neler yapıyorsunuz?

DM: Bu aralar sezon gereği işlerimin daha yoğun olduğu ve yarış sezonumun aktif olduğu bir süreçteyim. Her ne kadar müzik sektöründeki değişimler, ekonomik şartlar ve gündem karışıklıkları gereği işler eskisine göre yavaş olsa da her zaman yaptığımızın daha iyisini yapmayı hedefleyerek tempomuzu korumaya çalışıyoruz. Eskisine göre daha çok yoruluyoruz demek doğru olur.

BM: Daha önce bahsettiğim gibi kafe işletiyorum. Birkaç yıl müzik sektöründe çalıştıktan sonra, işletmeci birkaç arkadaşına danıştım ve kendimi cesaretlendirdim. Yeni işimin benim olmasını, salaş olmasını ve evime yakın olması önemliydi benim için ve 3 yıldır bu işi yapıyorum. Kafenin tasarımı Doğukan'a aittir, bir zamanlar katıldığı yarışmadaki yaşam mücadelesini sergilediğimiz bir konsepti var. Tüm Kafkacakur okurlarını Cafe Los Manços'a bekleriz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

HER ŞEY GERİDE KALDI

Belki de vaktiyle William Faulkner'in editörü tarafından fark edildiği ve ilk romanlara verilen Faulkner Ödülü'nü aldığı için belki de ona yakın bir edebi lezzet sunduğu için Cormac McCarthy ile Faulkner'in adı hep yan yana anıldı. İnsana ait temel varoluş meseleleri iki yazarın da ilgi alanındaydı. Ama kanımca McCarthy'nin Faulkner'dan önemli bir farkı var: McCarthy, suç ve kötülük gibi, zaman ve geçicilik gibi en temel meseleleri Faulkner'in aksine daha dolambaçlı yollarla değil, etkileyici bir olay örgüsüyle birleştirerek karşımıza çıkarır. Tıpkı *İhtiyarlara Yer Yok* romanında yaptığı gibi.

Cormac McCarthy'nin tekinsiz ve kızgın bir çölün tam ortasından alarak avcumuza bıraktığı nefis bir varoluş hikâyesi olan *İhtiyarlara Yer Yok*, yer yer lirizme kaçan ve okunu ilk anda büyüleyen çarpıcı karakterleri, güçlü bir mekân hissi, en çok etkileyici diliyle açılır: *"O gözlerin önünden bir kere geçtim. Bir daha geçmem. Her şeyi göze alıp karşısına çıkmaya kalkışmam. Mesele sırf yaşanmak değil. Keşke öyle olsa."* Çok kısa cümlelerle oluşturulmuş bu etkili dil bir süre sonra ana hikâye başladığında bile etkisini sürdürmeye devam eder. Görünürde çölün ortasındaki bir uyuşturucu hesaplaşmasından arta kalan ve herkesin peşinde olduğu içi iki milyon dolarla dolu bir çanta söz konusudur ve herkes bu çantayı istemektedir. Ama McCarthy, kolaylıkla bir av ve avcı hikâyesine dönüşebilecek bu suç hikâyesini, hem roman boyunca tekrarlanan bu lirik dil hem de kendini anlattığı olaya çok fazla kapırmadan, arka plandaki temel varoluş meselelerini sık sık anımsatıp tartışmaya açmayı dener.

Tesadüfen şahit olduğu bir çatışmadan geriye kalan parayla kaçmaya başlayan Moss ile onun peşine düşen katilam meğlinin kovalamacasına, uyuşturucu kartelleri gibi Şerif de katılır. Roman boyunca Şerif'in ağzından insanın tercihleri üzerine benzersiz tespitler okurken, bir yandan da değişen, dönüşen, artık bambaşka bir şeye evrilen zamanın üzerine de düşünmeye başlarız. Şüphesiz, birçok iyi yazar gibi, okunu bir yandan ana hikâyenin peşinden sürükler-

ken (av ve avcı) diğer yandan da hem suç hem de zaman kavramı üzerine düşünmeye çağırır okunu. Takıntı derecesinde bir ayrıntı bolluğu, aynı meseleye çok farklı yönlerden bakabilme becerisi, sahiden de emekliliği yaklaşmış olanların gözüyle yazılmış hissi uyandıran etkili bir bakış açısıyla bütünleşen bu roman, benzerleri gibi vadedeni yapmaz ve belirli bir sona yaslanmaz.

Coen Kardeşler tarafından çekilen, yayımladığı yıl dört dalda Oscar alan ve en etkili edebiyat uyarlamalarından biri olan *İhtiyarlara Yer Yok*'u izleyenlerin bir kısmı roman okurlarıyla aynı noktada buluşur: Hikâyenin ana yükünü taşıyan meselenin bir türlü açıklığa kavuşmamış olması her iki kesimde de hikâyenin eksik kaldığı yorumlarına sebep olur. Oysa Cormac McCarthy'nin asıl derdi başından beri görünürdeki ana hikâye değildir. Her ne kadar hikâyenin odağında bir suç meselesi de olsa, McCarthy'nin asıl derdi kriminal bir olaydan ziyade suç meselesinin köklerine inmektir. Seçimlerimizin bizi ne yana sürükleyeceği, dünyanın giderek nasıl bir yere kaydığını, hangi duygularımızın zamanın yükü altında kalacağını anlamaya çalışmak.

Roza Hakmen'in benzersiz diliyle Türkçeye çevrilen *İhtiyarlara Yer Yok*'taki hemen hemen her bölüm ve sahne kan gövdeyi götürür. Av ve avcının hesaplaşmasından oluk oluk kan akar her seferinde. McCarthy'nin, roman boyunca anlatmaktan büyük zevk aldığı türlü türlü silahlarla hem de. Ama en çok da gözü dönmüş bir seri katilin kullandığı oksijen tüpünden bozma bir silahla. Nihayet roman sona yaklaşır. Herkes ölür. Ama hikâye bir sona ulaşacağına aslına, en başındaki meselesine döner. İki şerif sohbet etmektedir. Texas'ın bir suç dünyasına dönmesinden konuşmaktadırlar. Texas eski Texas değildir artık. Sokaklar eskisi gibi tekin değildir. *"Efendim lafını duymamaya bırakayınca gerisi de geliyor,"* der Şerif. Hem okurların hem de sinema izleyicisinin beklediği asıl son bu büyüleyici romanın ana kahramanı olan ihtiyar bir şerifin bu hayıflanışında yatmaktadır belki de, kim bilir.

Hakan Bıçakcı

ADAM ADAMA MÜCADELE

İhtiyarlara Yer Yok, çok sevdiğim Coen Kardeşler'in en sevdiğim filmi. Neo-western türündeki bu başyapıtı düşününce, gözümün önüne alabildiğine geniş bir çöl geliyor. Hikâyeyi sürükleyen üç karakter sonradan, ağır ağır bu ıssız manzaraya yerleşiyor. Tüm akış, onların kovalamacası üzerine kurulu. Ancak filmin merkezinde bu üçlünün herhangi biri değil, para dolu bir çanta var.

Karıyla sakin bir hayat süren yoksul avcı, tesadüfen Meksika sınırındaki ıssız çölün ortasında, başarısızlıkla sonuçlanan bir uyuşturucu alışverişinden arta kalan sahneye karşılaşır. Etrafta birçok ölü, bol uyuşturucu ve içinde 2 milyon dolar olan bir çanta vardır. Ve çantayı alıp kaçmasıyla kovalamaca başlar. Sinema tarihinin en etkileyici kötüler arasında rahatlıkla sayabileceğimiz, tuhaf saçlı, ölü bakışlı, korkunç gülüşlü, oksijen tüpünü ölümcül bir silah olarak kullanan acımasız katil onun peşine düşer. Emekliliğe hazırlanan yaşlıca şerif de hem katilin hem hırsızın peşine düşer. Olay örgüsü sırasıyla ise önce katille tanışırız. Karakoldan kurtuluşunu izleriz. Sonra hırsızla tanışırız. Parayı çalmasına tanık oluruz. Ardından şerif olaylardan haberdar olup harekete geçer. Görüldüğü gibi filmin hikâyesi çok basit ama karşımızda basit bir hikâye anlatıcılığı yok. Ayrıca Kemal Varol'un filmin uyarlandığı roman için de söylediği gibi, asıl dert görünürdeki ana hikâye değil. Geleneksel Hollywood gramerinin dışında bir anlayış var karşımızda. En ilginç ayrıntılarından biri, bu üçlünün (veya bu üçlünün herhangi bir ikilinin) film boyunca bir kere bile aynı kadrada görünmemesi. Böylece bir noktadan sonra kovalamaca heyecan dolu, klasik bir maceradan çok kara mizah yüklü, absürt bir döngüye benzer. Üçlü de sanki tek bir kişiye dönüşür. Kendini çaresizce kovalayıp duran tek bir kişiye. Aralarında bir kapı olacak kadar yakınlaşırlar da, aynı evin salonundaki aynı sütü içseler de, aynı yolları da, aynı geçseler de onları aynı çerçeve içinde görmeyiz. *Tom ve Jerry*'yi çizgi film boyunca aynı karede görmeden izlemek kadar deneysel bir kurgu tercihi vardır karşımızda. Coenler film boyunca müzik kullanmaz (Meksikalı sokak

çalıcılarının kısacık şarkısı hariç). Onun yerine gücünü sessizliklerden alan müthiş bir ses tasarımına yer verir. Müziksizlik, filmin kıyametvari yalnızlık ve boşluk hissini güçlendirir. Kovalamacayı manasızlaştırır. Akış, katı bir neden-sonuç ilişkisine bağlı değildir. Rastlantısallık ilkesi ön plandadır. Özellikle de katilin kurbanlarının kaderini yazı tura oyunuyla belirlediği anlarda. Bir noktadan sonra suçun kaynağı olan paranın izini sürmek zorlaşır. Paranın kimde olduğu belli değildir ama net olan, bu hem mecazi hem de fiziksel anlamda kanlı paranın yeni nesle aktarıldığı ve sistemin tüm korkunçluğuyla süreceğidir. Filmin benim için en özel yanlarından biri de bu karamsar, umutsuz finalidir. Kovalamacanın sonunda yaşlı şerif pes eder. Kanun olan biteni çözemez. Adalet yerini bulmaz. Bu da gazımızı alan konformist filmlerden ayrı bir yere koyar *İhtiyarlara Yer Yok*'u. Ve akış, yaşlı şerifin rüyasını anlatmasıyla sonlanır. Sanki Amerikan rüyasının sonuna çoktan geldiğimizi hatırlatarak. *İhtiyarlara Yer Yok*, 60. Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye'ye aday gösterilip ödüllü Cristian Mungiu'nun (yine olağanüstü bir film olan) *4 Ay 3 Hafta ve 2 Gün*'üne kaptırır. Coenler, o zamana kadarki ilk edebiyat uyarlamaları olan bu filmde, bol diyalog ve tasvir içeren vahşi-batı-gerilimi türündeki romanı dingin, sessiz, yer yer kara film havasında bir anlatıya dönüştürürler. Bana göre filmin en unutulmaz iki unsuru ise, özellikle tasarlanmış tekinsiz boş alanları ile tanrıyı oynayan bir şeytan olan ve hayat kaynağı oksijeni insan öldürmede kullanan kötü karakteridir.

Yusuf Ceylan

ŞİİR BAYRAĞI I

İçine küçük İskender'in gireceği delikten gözlerimi alıp sigara içerek aynı deliğe hüzünle bakan ses kanseri amcaya soruyorum: Ne zaman gelecekler? Tarih 4 Temmuz 2019. Kanserlin hırpalandığı ses tellerinden "namaz bitince" titreşimini duyup gözlerimi kapıyorum. Hiçbir inancı yoktu. Hatta daha evvel bir cenaze töreninde, inançsız bir şairin ardından namaz kılınmaz, diye olay çıkarmıştı. "Hatırlar mısınız," dedim, "İskender bir cenazede olay çıkarmıştı, ateist birinin ardından..." Hatırlamadı. "İskender değilse Can yücel de olabilir," dedim. "Olabilir," dedi. Olay çıkarabilecek şairler listesini taradım muhayyilemde, sayıları az. Yarım saat sonra kalabalık ve bir tabut geldi. Bir tahta diktiller toprağa. Baş harflerinin küçük harfle yazıldığı küçük İskender adını ilk defa dergi/kitap dışından bir yerde görüyorum, ecis bütüs. Dayanamadım, gözlüğün altından ağladım. Başımız sağ olsun. İki ay geçmiş üzerinden. Yazarlarla alakalı yazı serimin dördüncüsü için masaya oturduğumda cenaze töreninde vukuat çıkarana dayıya rast geldim aniden. Sevindim, hatta. Ne İskender ne de Can Yücel.

İlhan Şevket Aykut'un *Kılıç Artığı* kitabının girişinde kitabı hazırlayan Zeki Coşkun, intihar eden Aykut ile ilgili şu ilginç bilgiyi paylaşır: *Sadece üç kişi ile uğurlanıyor: Cenaze giderlerini ve defterlerini emanet ettiği genç, gencin babası, grafik sanatçısı Mengü Ertel. Tabutun taşınmasına yardım eden dördüncü kişi cami cemaatinden bir yabancı...* Cenazesi ramazanın ilk gününe rastlıyor. Namazı kıldıran hoca, "Ne mutlu böyle mübarek bir günde ölenlere ki, sorgusuz sualsiz cennete kabul edilecekler" sözüyle noktaları duasını. Oysa merhum, 1932'de ünlü düşünür Abdullah Cevdet'in cenazesinde neredeyse skandala yol açmış, "Namaz kılınmasın, bunu yapamazsınız ona, o bir ateist" diye haykırmış... Ve kendisi hoca icazetleriyle cennete uğurlanıyor! Taktirî ilahi bu olsa gerek. Bu arada, laf lafı açıyor, Abdullah Cevdet dedikleri kişi, görgü kuralları hakkındaki Fransızca kitabı çevirip Arap harfleriyle Türkçe (Osmanlıca) yayınladığı gün harf devrimi (1 Kasım 1928) olması sebebiyle kitabını çöp eden kişidir. Gerçekten de halkı bir gecede... Bu bilgiyi -eğer kurmaca değilse- üç dört sene önceki bir sergiden edinmiştim. Komiktir. Hiçbir yazarın başına gelmemelidir. Araştırabiliriz.

Eğer merak ettiyssek İlhan Şevket Aykut'u biraz daha tanıtabilirim. Ben kendisini bir 10 sene evvel duymuş ve araştırmıştım. Hiç pişman saymam kendimi. Hatta yerimiz ve zamanımız kalırsa bir başka müntehir şair Beşir Fuat ile alakalı da malumat verebiliriz. Onun da hayatı ve intiharı anlatmaya değerdir. Hatta ilk romanım *Olay Beyoğlu'nda Geçiyor*'da diyaloglara yedirerek okura tanıtmıştım. Tabiri caizse lokanta masalarına meze etmiştim, biraz pişman olmadım diyemem. Ne ise.

Aykut, 1907 yılında doğuyor, İstanbul Hukuk'u bitiriyor, iki yıl hâkimlik stajı yaptıktan sonra meslekten soğuyup öğretmen oluyor. Galatasaray Lisesi'nde muallimlik yaparken 1933 yılında Atatürk, okulu teftişe geliyor. İşte psikotik kırılma bu yıl gerçekleşiyor. Herkes ezile büzüle elini sıkarken Aykut dik bir şekilde, vakarlı elini sıkıyor paşanın. Paşa, hocanın dersine girip "Hocam çocuklara bir soru da siz sorun," deyince ortalık buz kesiyor. Hoca, içinde diktatör kelimesi geçen bir cümleden soru yapıp çocuklara yöneliyor. O dönem paşanın sert önlemlerini (İstiklal Mahkemeleri, sert inkılaplar) dikta diye tanımlayan yerli ve yabancı kişiler de türediğinden hocanın buna vurgu yapmak istemiş olabileceğini düşünen paşanın danışmanları ve bürokratları. Ama Aykut'a göre bu böyle değildi. "Paşa benden rahatsız olsaydı yedi saat boyunca dersimde kalmaz, 13-14 fincan kahve içmezdi," diyor. "Ama o yanındakiler yok mu, diye de ekliyor. Her şeyi yaparlar ve yaptılar da." Az önce bahsettiğim Ahmet Cevdet'in cenazesindeki çıkışından sonra bu ikinci skandal Aykut'un kalan ömrünü etkileyecektir. Bu olaydan sonra hiç terfi almamakla beraber bir gün Yozgat'a sürüldüğü haberini alır. İstanbul aşığı Aykut, bu haberdan sonra derhal memuriyetten istifa eder ve yeralına çekilir. 55 yıllık inziva böylece başlamıştır.

Derhal çeşitli dilleri öğrenmeye başlar. Kimseye adresini söylememektedir. Bir ara on yıl boyunca dışarı bile çıkmaz, Çok sınırlı sayıda insan ile görüşmektedir. Bunların çoğu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantery.org>

Günümüzde şiirin
bir simge olduğunu
müşahade ediyoruz.
Simge, bayrak.
O bayrağın altına
girip kendini mutlu
hisseden bir gruh var.
Temsil edilmek istiyorlar.

Bengisu Koyukian

ressamdır ve konuşmanın konusu resim eleştirisidir. Eleştirileri dönemin sanatçıları tarafından hayranlıkla dinlenir. Eve gelir. Masraf olmasın diye makarnayı yağsız, salçasız hatta tuzsuz tüketir. Şiirlerini yazar ve erkenden uyar. Güneş doğmadan uyanıp yürüyüşe çıkar. Eğer spor yapmazsa hasta olacağını ve hastane masraflarını ödeyemeyeceği için de öleceğini düşünür. Önceleri yaşama fikri Aykut'a iyi gelmektedir. Ta ki 75 yaşına varıncaya dek. Sonrasında intihar edeceği 85. yaş gününe kadar bugün de ölmedim, evvah ben yaşayacağım galiba der, yaşama korkusu çekmektedir. Nerede kalmıştık? Yürüyüş bitince eve gelir. Yatak ile somya arasına sıkıştırdığı kumaş pantolonunu giyer. Geceden kaynar su ile yıkayıp kuruttuğu beyaz gömleğini, fularını hazırlar, takar takıştırır ve çıkar. Kitapçılarda kredisi boldur. İngilizce ve Fransızca basılan gazeteler de dâhil olmak üzere okuyacaklarını ücretsiz alır, bir kenara geçip okur. Yanından yöresinden geçen herkesi polis zanneder. Bu fikre tahammülü azaldıkça tekrar eve geçer. Yakışıklıdır. Manitaları keser. Yakın arkadaşları ile yılda bir görüşür. Kimse nerede yaşadığını bilmez. Evine hep farklı sokaklardan ulaşmaktadır. Annesi ölür bir gün, ailesini de silmiştir hayatından. Kara haberi aldığı gün berbere gider. Tıraş olurken usul usul gözyaşı döker, berber niye ağladığını sormaz, tıraşa devam eder. Eve gelir ve annesine bir şiir yazar, sonra tüm şiirlerini elle kâğıtlara geçirdikten sonra Fransız Ulusal Kütüphanesi'ne gönderir. Dergilerde şiir yayımlamaz. Kitabı çıkmaz. Yazar, yazar, yazar ve birikince kütüphaneye gönderir. Bazen yılda bir görüştüğü arkadaşlarına okur şiirlerini, ama göstermez. Sanat eleştirilerini yazılı olarak yapması istenince *"Türkçe şiir dilidir, düz yazı yazarak bu dile hakaret edemem,"* der. Manyağın önde gidenidir. Evlenmez. Kadınlarla ilişkisi yoğun ama gizlidir. Bir kadını çok sever, öldükten sonra fotoğrafı kütüphanesinde bulunan bu kadının kim olduğu belli değildir. Bir gün 600 sayfalık Fransızca sözlüğü masasına koyar, *"Her gün bir sayfa çevireceğim"* diye yazmış ve başını masaya

vereceğim," der. 83 yaşının ortasındadır. Sigortası olmadığı için hiç hastalanmama hedefini tutturmuş fakat maalesef bu durum onun fazla yaşamasına sebebiyet vermiştir. Arkadaşlarının her ay aralarında topladığı cüzi bir parayı kabul etmek ağrısı artık nefes almasına mani olmaktadır. Sayfalar çevrildikçe kendisine güveni artmaktadır. Son kaldığı semtteki Yoğurtçu Parkı'na gider, 40 yaşındaki kadınla buluşur, onu sebepsiz yere terk eder. Artık hayatında sadece ev sahibi kalmıştır. İmzaladıkları kontratta iki yıllık kiranın peşin verildiği, kiracının ölmesi hâlinde ödenen paranın *"iade" edilmeyeceği, ölüm hâlinde özel eşyaların da ev sahibine kalacağı* yönünde maddeler vardır. Ne hazin. Mülksüzlerin tüm kontratları vasiyete benziyor demek. Sayfalar biter. Son sayfayı çevirir, okur, aniden yaşadığı bodrum katından üst kata çıkar. Ev sahibinin oğluna biraz para ve el yazısı ile yazdığı bir tomar şiir verir. *"Şiirleri babana ver, parayı da benim cenaze masraflarına harca, artacak, artan para ile sevgilini iki kere yemeğe götür,"* der. Çocuk afallar. Şaka zanneder. Aykut aşağı iner, iki kutu kalp ilacını bir şişe su ile birlikte... 84 yaşının son günü, ömrünün son günü olur. Sonrasını biliyorsunuz, cenazesine 3 kişi...

Günümüzde bazı sinirsel hastalıklara yakalanan kişilerin daha çok intihara meyilli olduğu iddia edilir. Hatta tüm intihar vakalarının bir hastalığa bağlandığı vakidir. Aykut paranoyaktır. İntihar kararının buna ne derece bağlı olduğunu bilemiyoruz. Üstelik işin içinde şiir de var. Günümüzde şiirin bir simge olduğunu müşahade ediyoruz. Simge, bayrak. O bayrağın altına girip kendini mutlu hissedilen bir gruh var. Temsil edilmek istiyorlar. Evliliklerinden sıkılanlar yeni bir nikah, sürülerinden sıkılanlar yeni bir yığın, nevrozlarından çekenler yeni bir terapi peşindedir. Yazık olasıcalar. Ama Şevket o bayrağın altına sığınmamış, dolayısı ile diğer müntehir şairlerden biraz farklı bir konumda. Bayrak meselesini yine müntehir bir şair olan fakat kendini şiirle temsil ettirmeyen başka bir şair, Beşir

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://irantey.org>

SIKINTI YAKIN, DAĞ UZAK

Uykusuz bir gecenin sabahında, dolu kül tabasından taşan sigara izmaritleridir sıkıntı. Tutukluk yapan silah, boğazda yumrulan sözür. Bir türlü diyememektir derdini. İcini dökemektir. Nerden başlayacağını bilememek, hangi sözcüğü hangisine ekleyeceğini kestirememektir. O bitmez tedirginlik, o ince titremedir.

Çırpınıp durduğumuzdur sıkıntı. Sustuğumuzdur – sesimizi yitirdiğimiz. Çokça karardığımızdır odalarda – bir başımıza. Kısırlığın, devinimsizliğin, boşluk, umutsuzluk ve yalnızlığın iç dünyamızı sarmasıdır. Utandığımızdır. Utandırıldığımızdır. Ayıplandığımızdır. Avuç içlerinden alna boncuk boncuk yürüten terlemidir. Derinden nefes alıp vererek “Offffff” çekmektir uzaklara doğru. Aranıp durduğumuzdur sıkıntı – bir yetinmezlik duygusuyula.

Beklemektir sıkıntı – bir ses, bir mektup, bir mesaj beklemektir özenenden. Mahkeme kararını ya da bir sınav sonucunu beklemek. Yağmurda, işe-okula yetişme telaşıyla durakta otobüs gözlemek. Af beklentisi içinde hapisane avlusunda volta atmak. Buluşmaya geciken sevgiliye bakınmak ya da Zebceret’in adını bile bilmediği o genç kadını beklemesidir. Anayurt Otel’inde Zebceret olmaktır, Godot olmaktır. İçi bulanır insanın. İpi boğazına geçiresi gelir.

Eve geç dönenin huzursuzluğudur sıkıntı. Tırnaklarını yemekdir kanatısıya. Sözlü sınavda, zilin çalmasını bekleyen yüz ifadesidir, küt küt atan yüreğidir. Mesainin bitimine yakın, dakika başı saate bakmaktır. Ödevini yapmadan derse girenin tedirginliğidir. Kışla koşuşlarının çorap, hastanelerin ilaç kokusudur. Daracık odalar, kapalı perdeler, kilitli kapılar, çıplak duvarlar ve birbirine yabancılaşmış aile bireyleriyle evler, sıkıntı mekânlarıdır. Bir toplu mezardır çoğu. Tekdüze bir yaşam, dar ve baskıcı toplumsal çevre, kısırlılmışlık duygusu, kimi yoksunluklar, yoksulluklar, çıkmazlar, can sıkıcı, iç karartan, umut öldüren haberler...

Elleri, ayakları yok sıkıntının. Bir gövdesi yok. Ama çokça dikilir karşımıza – diklenir bize. Boğazımızı sıkır gibidir sanki o yok elleriyle. Doğumla başlar sıkıntı. Güvenli, ılık ana rahminden, rahatsız edici derecede sıcak ya da soğuk bir ortama fırlatılırız: Sıkıntı. Acı-kızır, vaktinde verilmez meme. Altımız ıslak, bekleriz uzun süre: Sıkıntı. Devinmeye başlarız; aman düşmeyelim, bir yere çarpmayalım diye, iki el tutar bedenimizi sımsıkı: Sıkıntı.

Oyun çağındayızdır, sokaktan sesler gelir – koşanlar, oynayanlar: “Hava soğuk, hastalanırsın!” Evden dışarı çıkmayız: Sıkıntı. Sokağa çıkarız. “Ona dokunma! Ellerin kirlenmesin!”, “Koşma! Düşersin!”, “Çabuk gel! Terledin!”. Sıkıntı. Misafirliğe götürülürüz. Büyüklere gibi -akıllı uslu- oturmamız istenir. “Ona dokunma! Kırılır! Dolapları karıştırma! Ayıptır!”: Sıkıntı.

Okula başlarız. “Ders çalış! Ödevlerini yap!”, “Geç oldu, haydi yat! Sabah kalkamazsın!”: Sıkıntı. Eve beş dakika geç gelsek “Nerde kaldın? Meraktan çatladım!”: Sıkıntı. Arkadaşlarımızla ilgili sorgular ve sınırlamalar başlar sonra. “Nereye gittiğinden haberinim. Baban kızar!”, “O arkadaşınla fazla görüşme!”: Sıkıntı. Birini severiz ya da sevdiğimizi sanırız. Güzeldir, yakışıklıdır. Önceleri oldukça anlayışlıdır. Bir süre sonra tartışmalar, kıskançlıklar, kırgınlıklar, dargınlıklar: Sıkıntı.

Bir gün yol arkadaşımızı bulduk deriz. Ondan ayrı kalınca güpegündüz hava kararır sanki; gökyüzünün, denizin mavisi solar, saatler kötürüm, gözümüz kör olur; hiçbir şeyi görmeyiz. Evleniriz. Cicim, balım ayları çabucak geçerir. Çorbanın tuzu, gömleğin eksik düğmesi, pantolondaki tren yolu ütü izi: Sıkıntı. Faturalar, borçlar, krediler, taksitler, kiralara: Sıkıntı. Tartışmalar, kavgalar, hayal kırıklıkları – ev, sıkıntı yuvasına dönüşür. “Ve insanlar karşılıklı nefretler içinde/ Yataken aynı yatakta yan yana” dediği Rilke’nin. Anlaşıyor-muş, paylaşıyor-muş gibi görünen iki kişinin yan yanalıkları biter: Sıkıntı. Yaşamak istenenlerin çoğu yaşanmamış, gelinlik rüzgârda boşa savrulmuş, nikah memuru ve davetlilerin iyilik dilekleri havada kalmıştır: Sıkıntı.

Bir yeni can da geldiyse – ağlamalar, hastalıklar, uykusuzluklar, kaygılar: Küçük

Çırpınıp
durduğumuzdur sıkıntı.
Sustuğumuzdur –
sesimizi yitirdiğimiz.
Çokça karardığımızdır
odalarda – bir başımıza.

“Ölüme değin bitmez sıkıntı. Çünkü dinmez insan. Sürer. Yaşam sürdüğük sıkıntı da sürer. Sıkıntı yakındır hep. Uzak olan dağdır, ki dağ bile sıkılır bazen dağ olmaktan. Dağ bile sıkılır yalnızlığından. Herkesin sıkıntısı kendinedir. Kolay değildir sıkıntıyı paylaşmak. Çoğu zaman kimse-nin umurunda değildir ötekinin derdi, sıkıntısı.”

sıkıntı. Sabahları işe yetişme telaşı, trafik, iş arkadaşları, ustabaşı, müdür, patronla anlaşamama: İş sıkıntısı. Ya da işsizlik, okul taksitleri, ev sahibi olma hayali, yeni model araba özlemi, tatil, gelecek planları... Yüksek kolesterol + tansiyon + şeker + şişmanlık + ansızın yaşlanma + emeklilik + boşluk + hesaplaşmalar + ah-vahlar, keşkeleler + hastalıklar + yalnızlık + terk edilmişlik + işe yaramazlık + cinsel sorunlar + ölüm korkusu + ruhsal çöküntü. SIKINTI+SIKINTI+SIKINTI!!

Ölüme değin bitmez sıkıntı. Çünkü dinmez insan. Sürer. Yaşam sürdüğük sıkıntı da sürer. Sıkıntı yakındır hep. Uzak olan dağdır, ki dağ bile sıkılır bazen dağ olmaktan. Dağ bile sıkılır yalnızlığından. Herkesin sıkıntısı kendinedir. Kolay değildir sıkıntıyı paylaşmak. Çoğu zaman kimsenin umurunda değildir ötekinin derdi, sıkıntısı. Ondandır bir küskün olarak yaşar dururuz – derinimizde sıkıntı. Ondandır “İki yüzlü bir dünyada yaşadıkça, tek yüzlü olmanın sıkıntısı, her zaman insanların yakasında” der Vedat Günyol.

Hele bu insan bir de duyan, gören, iç sıkıntısını söze, sese, çizgiye döken bir sanatçıysa, düşünsel-duygusal duyarlığı fazlaysa yani -Melih Cevdet Anday gibi- “Uyuyamayacak”, “yazacak”, “Bir sis çanı gibi gecenin içinde” durmadan “çalacak”tır. Daha çok sıkılacaktır. Sıkıldıkça da yaratacaktır. “Rahati Kaçan Ağaç”lardır çünkü sanatçılar. Varoluşçulardaki yaşamın anlamsızlığı düşüncesi ve ölüm kaygısının duyurduğu sıkıntı, Yusuf Atılgan’ın, Nuri Bilge Ceylan’ın “Taşra Sıkıntısı”, Sabahattin Ali’ye “Geçmiyor günler, geçmiyor.” dedirten sıkıntı, Turgut Uyar’ın “Tel Cambazının Tel Üstündeki Durumunu” andıran sıkıntısı, Van Gogh’a kulağını kestiren sıkıntı, Kafka’nın tüm yazdıklarına sinen o kara sıkıntı, Albert Camus’ye “Bizim üstünde durduğumuz sıkıntı, bütün bir çağın sıkıntısıdır,” dedirten sıkıntı!

Toplumsal çevresiyle sağlıklı iletişim kuramayarak “Yaban” kalan, uyumsuz, yalnız aydının sıkıntısını dile getiren Yakup Kadri’den, Çetin Altan’ın *Viski’sine*, Oğuz Atay’ın *Tutunamayanlar*’ından Adalet Ağaoğlu’nun *Ölmeye Yatmak*’ına, Selim İleri’nin *Ölüm İlişkileri*’ne, Ayla Kutlu’nun *Kaçış*, Pınar Kür’ün *Yarın... Yarın...*, Ayfer Tunç’un *Dünya Ağrısı*’na bu uyumsuzluk, yalnızlık ve sıkıntı derinlemesine

anlatılır. Ama yine de diyeceğim o ki sıkıntı, en çok şairlere – en çok şiire yaraşır! Şiirli bir yönü de var çünkü sıkıntının. Yeniye hevesli, ayaklanmaya, düşe düşmeye hazır, bir öte dili arayan, bir başka sonsuzu çağıran.

Düzyazı şiirlerini *Paris Sıkıntısı* adlı ile kitaplaştıran, bir şiirinin adı “Sıkıntı (Spleen)” olan Baudelaire, “Bu ebedi sıkıntıyla dolu gün benimdir,” der. Çağdaş yaşamın kent insanlarında yarattığı uyumsuzluğu, yabancılaşmayı, ilişkilerdeki yozlaşmayı, yalnızlık, bunalım ve sıkıntıyı ısrarla anlatan şairlerden Turgut Uyar, “Ben hep sıkıntılıyım,” diyenlerdendir. “Bir sıkıntıyı ısrarla büyüten”dir o. Dinmeyen bir sıkıntıdan çokça söz eden İlhan Berk, “Sıkıntı” şiirinde, otun bile canının sıkıldığını söyler. 31 Mart 1964 tarihli günlüğüne tek bir sözcük yazar: “Sıkıntı”. “1962, Londra” notu düşülen günlüğünde de “İngiltere’de geçen on beş günüm için defterime alt alta tek bir sözcük yazdım usumda: SIKINTI / SIKINTI / SIKINTI / SIKINTI. İngiltere’nin bendeki imgesi bu sözcükte toplanıyordu.” diye yazar. Söyleşilerinden birinde de “Evet, gerçekten çok sıkıntılı, sıkılan bir adamım. Bilenler bilir, hiçbir yerde uzun süre kalamam. (...) Bu sıkıntı da beni kendi cehennemine kapatıyor tabii. Öylece de yazmak dışında bir dünya tanınamaya başlıyorum.” der.

Edip Cansever’e göre, “Dünya bir sıkıntının yönetiminde”dir ve sıkıntının bir “ülkesi” bile vardır. İnsan gövdesi, “sıkıntıyı buruşuk bir iç çamaşırı gibi saklayan”dır. “Ben omuzlarımı alıp sıkıntıya giderim” bile demiştir Cansever. Yine bir söyleşisinde, “Şiirlerime yerleşen her sözcük, ancak bir sıkıntıya bulandıktan sonra eyleme geçebiliyor,” diyerek Eliot’ın ve birçok şairle yazarın sözünü ettiği yazma/yaratma sıkıntısına değinir. Erdal Öz’e yazdığı bir mektubunda ise sıkıntının yazmadaki rolünü vurgular ve herkesin sıkılamadığını, sıkıntının “değerini” bilmesini öğütler.

Ben de sıkıntıyım. “Beni bir avuntudan oldurmuşlar / De ki bir sıkıntının içini oymuşlar” derken de “O bitmez sıkıntıyım neden / Sıkıldığım kime kalırsa” diye sorarken de sıkılan biriyim üstelik. Hüseyin Cahit Kerse’nin yıllar önce bir şiirinde benim için yazdığıdır: “Goncanın sıkıntısı iki katmer gül eder.” Sahiden de ediyor!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Anıl Durgut, Şiir

AKŞAMÜZERİ

Roma'nın dördüncü lejyonu, Louis'lerin dokuzuncusuyum
Bir bacağım diğerinden kısa
Adım yeryüzüne
Yeryüzü adımlarıma lanet
Düşmeden yolunda yürümek,
Bir rahlede anılmak için
Tutunmuştum sana
Fakat sevgili Tanrım;
Ellerimi neden bıraktınız?

Waterloo Savaşı'nda topçusu susmuş bir Fransız,
Çernobil'de enkaz altında kalmış çocuğum
Önümde ölüm filizleri sulanıyor
Gözlerimdeki perdeden
Hayatta kalma aykırılığını izliyorum
Akşam yağmurları Tanrım
Utançlarımızı toprağa gömmek için mi varlar?
Karanlık,
Kalpsizliğimizi örtmek için mi çöker her gece üzerimize?
Tüm acılardan sığınmıştım sana
Fakat sevgili Tanrım;
Hayallerimi neden kanattınız?

Ben bir insan olmak istedim Tanrım
İnsan kalmak
Ve
Bir kadının aşkına
Yorgun, asi, ayaklanmaya hazır kara gözlerine düşmek
Kayan yıldızları saçlarına takmak,
Satürnün halkasına oturup ayaklarını sallandırmak istedim
Dudaklarımdan ruhumu alıp geri üfleyen
Bir geceyarısı yok olan kadın
Birikmiş dualarımla geldim sana
Fakat sevgili Tanrım;
Siz bu kadını akşamüzeri mi yarattınız?

Deniz Barut

GÖZLERİME BAKIP DA HER ŞEYİ ANLASALAR

Bir yaz günü. Güneşin usulca ferini söndürdüğü saatler. Ötümünden gelip geçen insan yığını pür dikkat izlediğim dakikalar. Hiç düşündün mü ne mesajlar veriyorsun sen farkında olmadan seni izleyenlere. Ne giydiğin, nasıl yürüdüğün, nasıl güldüğün, nasıl beklediğin neler anlatıyor birilerine? Sen hiç planlamadan, varlığın neler geçiriyor karşıdakine? Nasıl görünmem gerektiğini hiç planlamadım desem yalan olur. Planladım, hayal ettim. Birileri oldum. Geçti zaman. Öğrendim. Kim olduğumu bulduğumda, ne hissediyorsam o olduğumda daha görünür oluyorum. Kalkıyor perdeler beni görmelerini engelleyen. İşte şimdi babasının arkasından ona yetişmek için çebiç gibi seke seke koşan, aynı anda hiç susmadan konuşan çocuğun daha da anlamı var. Köşede, ağzının kenarından gelişi güzel sarkan sigarası, bir taraftan etrafı izleyip bir taraftan da beklediğini arayan adamın şaşkın bakışları ve çalan müziğin ritmine kendini kaptırıp yalnızca ayaklarıyla eşlik eden aynı adam artık daha anlamlı. Denizde yüzerken az önce dalıp çıktığı sudan karman çorman olmuş saçlarıyla yanındakine nasıl su kaçmıyor ki burnuna diyen kadın çok kıymetli. Yan masaya oturup uzun uzun süzüp bir süre sonra usulca yaklaşip elbiseniz o kadar yakışmış ki doya doya baktım diyen genç kız iyi ki var. Hemen arka masada aşkının, tutkusunun ele geçirdiği duygularla, ağzına geleni esirgemeyen, sevdiceğini layıkıyla yıpratın sevgili pek çekici. Islak mayosunun damlalar akıtan arka cebine hiç düşünmeden telefonunu koymuş, kumla dolu parmak arası terliklerini çıkarabileceği en hışırtilı sesle yere sürten biri ve onun ite kaka sohbet ettiği arkadaşı yüzümü güldüren. Şimdi ne kadar gerçek olduğumu, ne kadar iyi dinlediğimi, ne kadar iyi baktığımı, ne kadar ben olduğumu yeniden düşünüyorum. Akıldan çıkarmadan ve hiç vazgeçmeden kendime ulaşmaktan.

Çekiliyorum köşeme ve teslim ediyorum kendimi, izlediğim her insanın bana bir hissi,
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

bir şükrü, bir anıyı, bir korkuyu, bir keşkeyi anımsatmasına. Bak kalabalıklar neler öğretiyor bize. Nasıl yollar çıkarıyor insanın kendisine. Şimdi kol kola gir yalnızlığınla. Bırak keyif aldığın yalnızlığın sana gerçek sevenleri getirsin. Her insan yalnız. Tüm bu kalabalığa, kurallara, öğretilenlere, kalıplara, ezberlere rağmen her insan yalnız. Bunu kabul lenmeyi ve böyle yaşamayı öğrendiğinde ise hayat başlıyor. İşte o zaman hayat seni gerçekten isteyenlerle ve sevenlerle ödüllendiriyor. Kendi yalnızlığının efendisi olan sevdiğinin yalnızlığının da koruması oluyor. Ne zamanki kendini unutmaya, yanındaki olmaya meylettin bil ki o zaman sen onun hayatının içinde savrulan bir yaprak olmayı kabul ettin. Sevgisinin yörüngesinde kaybolup gittiğin bu yol seni kendinden uzaklaştıran ve günün sonunda aslında tek suçlusun sen olduğun sonuçlar doğuran.

Ne zaman vazgeçeriz kendimiz olmaktan? Ne zaman vazgeçeriz kendi kıymetimizi bilmekten? Hayallerimiz gerçek, gerçekler de yalan geldiğinde vazgeçeriz. Tüm kalabalığa rağmen yalnız hissettiğimizde vazgeçeriz. Kendi sevgimiz yetmeyip başkasınınla ayakta durmaya çalıştığımızda vazgeçeriz. Neyin yolunda gidip neyin yolunda gitmediğini başkasından duyma ihtiyacımız varsa vazgeçeriz. Vaatler yorduğunda, kalbimiz kırıldığında, sevgiler bölünüp çoğalmayınca, anlatıklarımız havada uçtuğunda vazgeçeriz. Sessizlik doyurmadığında, konuşmak yetmeyince, din-

lemek çözmezince vazgeçeriz. İçin için ağladığımızı fark ettiğimizde vazgeçeriz. Gözler değil ki ağlayan kalbinin ta kendisi. Vazgeçeriz. Üzüldüğün üzmüyorsa, sevdiğin gül dürmüyorsa, derdin dert, huzurun nefes olmuyorsa vazgeçeriz. Seni anlıyorsa ama anlamadığını söylüyorsa vazgeçeriz. Onu anlıyorsak ama işimize gelmiyorsa vazgeçeriz. Bir müzik hatırlatmıyorsa, bir rüzgâr yetmiyorsa bir anıyı akla getirmeye vazgeçeriz. Yoruluruz vazgeçeriz. Ağlarız vazgeçeriz. Hesap sormaktan yığın düştüysek vazgeçeriz. Soru sormaktan bunalınca vazgeçeriz.

Kaçmak mıdır vazgeçmek? Daha güçlü olmak mıdır yoksa? Bazen her ikisi de. Vazgeçmek en büyük umut bazen. Yeniden inşa etmek için kendini. Şimdi kaldırdım başımı yukarı. Gökyüzünü izledim insanlar yerine. Bir müzik duydum bıraktım kendimi sesine. Toprağa değdi, çahlıkları sıyrıldı, herkesin aksine çok sevdiğim dikenler arasından süzülür, kayalara çarpıp, dağlara uzandı. Bulutlara değip geri döndü geldi zihnime. Son arzun nedir diye gelip de bana sorsalar, gözlerime bakıp da her şeyi anlarsalar. Çocuk sesleri, arkadaşların gülüşleri, yağmur toplayan bulutlar, rüzgârın kokusu, bir bulut yağmuru başlasa da ona denizin içinde eşlik etsem hissi. Müzik yine değdi ruhuma. Yaşadıklarımın daha çok tesir etti yüreğime. Karar; kendine ulaşmak uğruna, kıymetini bilmek uğruna; vazgeçmekten korkmamalı insan.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

KONFORMİST

Gecenin bu vaktinde ya da sabahın körü saatte uyanmaya alışkın değilim. Susamam, tuvaletim de gelmedi. Sırtım sırlıslıklam, terlemişim. Hasta olup da bir gün dahi vakitimi boşa harcamam mümkün değil, söz konusu bile olamaz! Zamanını, ilgilerini ve becerilerini, demek akıllarını eşip geçici birtakım meraklara harcayan insanlar tanıdım. Her birini tek tek sevdim ve ne yapsalar bir türlü içini dolduramadıkları boşluk sancılarını onların şu "boş vakitlerimde falanca şeyi yapmaktan hoşlanırım" dedikleri gereksiz uğraşlarına yordum. "İçimde bir boşluk var Aydın.." derdi mesela Sevgi, bir gün yine beni çileden çıkaran hallerinden birindeyken aniden, "Senelerdir düşünür durumum da adım atmadım Aydın, piyano çalmak istiyorum!" dedi. Kent onu yoruyormuş iş onu bunaltıyormuş okul yılları ne kadar güzelmüş değerini bilememiş. Evleneceğiz Sevgi dedim, bu da bir şeydi fakat evlilik onun için boş zamanlarında yapmak isteyeceği dolu bir uğraş değildi. Hayatının değişim evrelerinde sancılar çeken biriydi ve hepsi buydu ve fakat o bunun farkında değildi. Boş vakit diye bir şey olamazdı nihayetinde, insan amaçlarını uykusunda dahi unutmamalı. Akli ve iradesi yerinden oynamamalı. Sanatçı olacak yaşı geçtik Sevgi, bizler zanaatımızı hayatı kazanmak yönünde icra ediyoruz Sevgi. Ne yapıyoruz, sabahları sorgusuz kalkıyoruz, işlerimize gidiyoruz, hedeflerimizi unutmuyoruz, büro hiyerarşisiye dikkat ediyor, saygı duyuyor, saygı görüyoruz... Hafta sonları ise bizim, kısmet olursa da bir gün ailemizin. Söylediklerimiz karşısında Sevgi'nin yüzü dehşete düşerdi ama o zaten bir korku filmi izlediğinde de sokakta sızıp kalmış bir ayyaşı gördüğünde de birilerinin anlattığı alelade derterde de dehşete düşer. Çocukça duygulanımlar... Birini olduğu gibi kabul etmek ve sevmek dedikleri böyle olmalı. Onun zaman zaman karışan aklını da seviyorum ve onu kabulleniyorum.

*Her birini
tek tek sevdim ve
ne yapsalar bir türlü
içini dolduramadıkları
boşluk sancılarını
onların şu "boş vakitlerim-
de falanca şeyi
yapmaktan hoşlanırım"
dedikleri gereksiz
uğraşlarına yordum.*

Sırtım soğudu, üşüdüm, üzerimi değiştirdim. Olağan şartlar altında uyanmamı iki saat, büroya gitmek üzere evden çıkmama dört saat var. Sözü'n kısıası beni boş geçmekle tehdit eden iki saatle karşı karşıyayım. Ancak bu akıl, bu irade kolay meydana gelmedi. Her dokusunda zarif dikişlerim var. Şafak sökerken aklım karışmış olmalı, bu boş tehditle vakit kaybedecek değiliz! Kalktım, salona geçtim, masama oturdum. Şafak mavisi var gökte, ışık yeterli değil. Lambayı açtım. Masa aydınlandı salon sarardı. Burası bir gün salon-salamanjeve dönüşecek. Evlenseydik de Sevgi'nin eli bir değseydi şuraya. Annem, "Canı istese yine ortalığa çeki düzen verir, ama o kumaş ne gezer onda!" diyor. Kızıyorum tabii o böyle konuştuğunda. Sevdiklerimiz zaman tanımalı. Evlendiğimizde, burayı dilediğimiz eşyalarla doldurduğumuzda, hafta sonları arkadaşlarımıza davetler verdiğimizde, vakti geldiğinde ortalıkta bir çocuk gezinir olduğunda her şey rayına oturur. Ortada raydan çıkmış bir şey de yok. Sevgi'nin aklı biraz bulanık Anne, iş yoğunluğu diyelim, düğün heyecanı diyelim...

Önümden bitirmek üzere olduğum galerinin çizimleri serili. Ona şimdiye dek çizdiğim onca projeden daha fazla önem verdim. Bunun için kendime biraz içerleşem de anlayışlıyım. Tecrübeyle ustalaşmak, daha iyi, daha iyi olmak... Bir gün yine masadayım, Sevgi de evde, karşı kanepede düşünceli oturuyor. Bak Sevgi dedim, sen sanat diyordun, ben sanatçılar eserlerini sergileyecek yer bulabilsinler diye neler icat ediyorum, dedim. Komik gelmişim kendime ve güldüm. Onu da eğlendirmek istemişim. Sevgi ise alındı, soğuk soğuk baktı yüzüme. "İcat denmez ona olsa olsa ezber denir!" dedi. Çok sinirlendim, yine de ses etmedim. Sonuçta umulmadık bir durum karşısında bağırırmam ya da öfkeyle konuşmak zekâ pırlıltısında bir eksiğe işaret değil midir? Nesi var ki bir icadın, dedim, ayrıca emeğimi boş göremezsin, diye ekledim. Omuz silkti, penceredeki düşüncelerine bakmaya devam etti. Belli ki konuşunca pek tadı olmayacaktı, madem konuşmayacaktı, neden gelmişti? Sessiz ve tedirgin varlığıyla boşluğu ve eksikliği burnuma mı dayıyordu? Bu bir ustalık meselesiydi ve bilinçli, planlı yapmadığına emindim. Önümden serili koca kağıtları bırakmış onu izliyordum. Gözleri dikkatle bakıyordu pencereye veya dışarıya, kaşları ise çatıktı. Sanki orada, birtakım düşüncelerin soğuk, esas gerçeklerini izliyor gibiydi. Yüzü bana döndü, aynı ağırlık devam ediyordu. Şaşırmış ya da korkmuşum, sonra konuşmadı, içeri gitti. Bir süre ses

Zülal Ömür

gelmeyince uyuduğunu düşündüm. Basmak istemiyordum ama gittim. Odanın eşiğinde durdum. Sırtı dönüktü ve sessizdi; insan, zaman zaman, anne veya babasını onlar uyurken seyrettiğinde öldü mü acaba diye nasıl korkarsa öyle, sessizdi. Odaya girmedim, masaya döndüm. Mesleğinde başarılı, örnek aldığım bazı tarihsel meslektaşlarımı düşündüm. Ayrıca bürodaki üstleri de gözümün önüne getirdim. Hepsinin de göze hoş gelen bir aile hayatı vardı. Zihinsel üretimin yanında bir aileyle tekrar filizlenmek fevkalade önemliydi. O üstleri beğenirim beğenmem fakat nihayetinde bir gün ben de onlardan birinin yerinde olmak istiyordum. Bunun için de bilgimi ve yeteneğimi tüm yönleriyle, çalışkanca ortaya koyuyordum. Başka bir yandan, aile olma arifesinde Sevgi'den yana şüpheler yaşıyordum. Benliğim onun yüzünde, ifadesinde gördüğüm gibi sığ ve yetersiz olamazdı...

Geriye yaslandım. Sanki bir kez daha uyandım. Kendi kendime konuşmalar beni kurutmuştu. Mutfağa gidip su içtim, masaya döndüm. Kâğıtlarda çizili modeller hareket etmeye başladı, gözümün önünde, öylece salınıyorlardı. Annem, "Yeterince zengin, yeterince güzel, yeterince akıllı kadın bulmak zor sizin zamanda..." dedi bir gün. Bunu biz evlenmeye karar verdikten sonra söyledim. "Bir de bana

baksana..." dedi, "dedenden kalanların dağılıp saçılmasını engelledim, hepsini elimde tutmayı bildim, sonra da babanı aldım... Başta istemez göründü ama ben ona sonra yapacağı da bildim. Bak ne rahat, ne bollukla büyüttük seni. Hayat karşısında müşkülpeşent durana, kendini yedirene hayret ederim hep!" Sözlerini bitirirken yüzünde, son cümlelerini Sevgi'ye atfeden bir alaycılık vardı. Sesimi çıkaramadım. Hayır, çaresizlik değildi. Meselelerin esaslarını olması gerektiği gibi ortaya koyan biri Nergis Hanım; değerlendirmesini yaptığı birtakım sonuçlar, onun yorum kabiliyetindeki çekime dayanamaz, sebepleri önüne serer. "Hiçbir zaman ilgini yeterince çekemeyecek. Günü geldiğinde de gözleri sende bulmadığı ilgiyi dışarıda arayacak..." Korkuyordum, koca çocukluğum boyunca olduğu gibi. Bir gece nedenini hatırlamadığım bir korkuyla yatağımdan çıktım, yatak odasına yürüdüm. Kapıyı araladım. Anne ve babam gölge gibi karanlıktılar, sanki havada salınıyorlardı ve uyumuyorlardı... Annemin ince, kesik çığlığını duyunca odama kaçtım. Kendimi yorganın altına gizledim. Nefes nefeseydim. Koridordan ayak sesleri yaklaşmaya başladı. Kapının eşiğinde bir gıcırta duyuldu, ayak sesleri kesildi. Başımı yorganın altından yavaşça çıkardım. Annem üzerinde yerlere kadar uzanan geceliğiyle eşikten bana bakıyordu. Yüzü

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranfey.org>

belli değildi, yaklaştı. Başucuma kadar eğildi. "Tüm ışıklar söndüğünde ben daha odandan çıkarsan seni koridora sapık bekliyor olacak. Adımını attığında seni kesecek..." dedi, saçlarına dokunup gitti. O gecenin hep bir rüya olduğunu düşündüm. Aklımın başıma geldiği yaşa kadar da geceleri odamdan çıkmadım. Seneler sonra bir gün Fikret'le okuldan sonra film seyredecektik. Eve geldik, DVD'yi taktık. O gün, *Sapık'la* tanıştım. Sahnede onu ilk gördüğüm an soluğum kesildi. Karnımda ve bacaklarımda kasılmalar başladı. Fikret korkuyla üzerine atıldı, beni sarsarak yerimden kaldırdı. Banyoya koştum, klozete yetişip istifra ettim. Hatırladığım kadar sürede tüm çocukluğumu birlikte geçirdiğim sapık birden karşımda görmek değildi beni tek hasta eden, ayrıca onun yıllarca, tam da aklımda canlandırdığım gibi görünüyormuştu. Başka bir zaman, ısrarlarımı filmi yeniden seyrettik; bittiğinde, içimde *Sapık'tan* yana bir korku kalmamıştı. Nergis Hanım olacakları kestirerek önce aklıma bu korkunç yaratığı koymuş, minicik iradem beni geceleri odamda tutmuş, sonra nasıl olsa bir gün büyüdüğümde filmi göreceğimi, vakti geldiğinde sapık'la sahnede karşılaşınca onun gerçek olmadığını anlayacağımı bilmiştii. Artık o yaratığı bakmak beni sadece güldürüyordu. Bir takım kurallara nasıl uymam gerektiğini, o kurallar nihayete erip geride kalınca da onları nasıl aşacağımı bana öğretmişti. Tek bir gecede, iki cümleyle... Ondan yalnızca korkmuyorum, ona hayranlık duyuyorum...

Saate baktım. Yatak odamdaki radyo, alarm niyetine şarkı söylemeye başladı. Uyanma vakti... Kalkmadım susturmaya. Galeriyi nasıl bitireceğim? Proje sorumlularının onay vermediği kısımlar iki kez uzatma süresi alamama mâl oldu. Onlardan daha az tecrübeyle daha iyi olmamı kaldıramıyorlar, başka açıklaması olamaz! Vay efendim kimi kısımlar labirent gibiymiş koridorlar fazla uzunmuş hangi salonu hangisine bağliyor belli değilmış... Hepsi haset! Fena mı efendim, sergileri gezenler sanatın içinde kaybolunsunlar çıkmak istesinler de çıkamasınlar eserlerin gardiyana dönüşmelerine şahit olsunlar! "Uygun değil Aydıncım her tasarımı emsal teşkil etmeli Aydınım esinler nerede atıflar nerede!"

Masadan kalkıp pencereye yürüdüm. Bu mideyle kahve içemeyeceğim. Tülleri araladım. İyiden iyiye aydınlanan gün içeri sızdı. Başımı cama yasladım. Islak caddeler sokak lambalarının son ışıklarını, yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlayan insanların ilk gölgelerini yansıtıyordu. Herkes işe gidiyor... Aklının ve emeğinin karşılığını almakla uğraşıyor. Bu ikisi bir arada olmadan olmaz. Sözüm ona emeğinin karşılığını alamamaktan şikâyet edenler var, bizim büroda da var, her yerde var. Fakat bilmiyorlar ki emekle birlikte akıl da doruk seviyede kullanmak gerekir. İyi ve başarılı yaşamlar için başka yol mümkün değildi! Gerisi sızlanmak ve kendini yemekten öteye geçemez.

Şu galeriyi nasıl bitireceğim? Emeğime bir alıp vere-

medim yok. O hâlde münakaşam aklımla, onu üst düzey kullanmamı engelleyen ipisz sapsız detaylarla... Onlardan kaçmanın bir manası yok, nihayetinde sebep-sonuç ilişkisinin çözümlemelerinden kim kurtulabilmiş şu zamana kadar! Annem, "Aydın, oğlum, gel ben sana başka birini önereyim." dedi, çok olmadı, daha iki gün önce. "Ben hiç olumlu görmüyorum onunla geleceğini. Sen bakma şimdi ki bizi bozuk duygularımızla, o kendini elbet muvafak eder. Senin sırtına basar da yapar bunu, olan sana olur. Sözlerime kulak ver!" dedi. İçim oynadı yerinden, sakın olmaya çalıştım. "Nasıl olur anne, sözler verildi, tarihler konuldu, aramızda yılların ilişkisi var, nasıl olur?" İhtiyatı kendinden menkul bir eminlik, ses tonu ve ağır ifadesiyle, "Sonuçların neler olacağını ve hepsinin kolaylıkla geride bırakılabileceğini bilerek konuşuyorum seninle! Seni geleceğin karanlığından çekip almaya çalışırız köşeye sıkışmış bir çocuk gibi davranma, odandan çıkmadığın geceler geride kaldı artık! Sana önereceğim bu hanım kız birçok yönüyle artılar aldı benden. Tabii her yönüyle değil, ancak Sevgi'yi hayli hayli aşar!" Anlattıklarına kulak verdim. Son derece ilgi çekici birinden bahsediyordu. "Hatta..." dedi bildik alayı gülümsemesiyle, "...mesleğinde seni katlar da önüne koyar! Bu yönüyle seni de daha iyi olmaya iter. Fena mı olur?" Evimde bin bir türlü derdiyle uğraşacağım biri mi yoksa beni kendiyile birlikte yukarı çekecek bir eş mi... Hangisinin aklı yatkın olduğu ortadaydı. Sevmek, âşık olmak birer yanılsama olabilir mi? Sevgi ve sadakat her şeyin başında mı sahnede görünür yoksa bunlar ancak sağlıklı, kitabına uygun ilişkilerde, sorumluluklar atlanmadan yerine getirilirse mutlu olabilecek ailelerde mi zamanla baş gösterir? Bunları anımsamam. Bana kendimi koridorlarımda kaybettiren sızlanmalar annem için kısacık bir cümleyle çözümlerirdi. "Yoksa sen bunalımda mısın Aydın?" Ardını izleyen yüksek perde gülümseme... "Onu da seversin oğlum, zamanla âşık da olursun. Âşk hakkında şairane âhkâmlar kesenlere aldanma, insan isterse âşık da olur!" Birini apar topar bırakıp gidivermenin vicdanı ne olacak anne? "Geçer oğlum, geçer... Sonra bir de bakar ki unutup vermiş seni. Hem nerden biliyorsun, belki de seni bırakacak cesareti yoktur. Pişmandır da ne yapacağını bilemiyordur şimdi. Tanımadı mıydın sanırsın! Ona bakınca evlenecek olmanın heyecanıyla uçan bir kelebek mi yoksa ne yapacağını ben diye kendini kemiren cılız bir tavşan mı görüyorsun? Hangisini görürsen gör, ikisinin de ömrü uzun değil!"

Başım döndü. Pencereden ayrıldım, kanepeye uzandım. Gözümün önünde Sevgi'nin beni mahkûm eden yüzü ve annemin benim için çizdiği gelecek temsilleri uçuşuyordu. Bugün işe gitmeyeyim, dedim. Bazen işe gitmek de toplumsala dâhildir. Her şeyi kitabına uydurmak bir, "Bugün rahatsızım efendim, işe gelemeceğim, mazeret görünüz" yalanı kadar uzaktır. Gözlerimi kapadım. Avuçlarımı kulaklarıma dayadım. Dilimi susturdum.

Aysu Altaş

SON SEFER

ben bu gemiyi bilirdim kaptan
gözlerime bakıp söyle
yoksa benim için son kez mi kalkacak
bugün halatları güvertede az parlak
kadınları soluk tenli bahlıkları kalkan
miçoları hep ihtiyar yüzleri yusuvarlak
peşinde kahr rengi köpükler bırakacak

ben bu gemiyi bilirdim kaptan
utanmadan kızarmadan söyle
yoksa benim için son kez mi kalkacak
az daha bekleyiver dümen kaçmaz
haber sal denize bu akşam dalgalanmasın
indir bütün mutlu yolcuları bir sen bir ben
peşinde kefen rengi köpükler bırakırken
bir de mavi benizli yalnızlık kalacak

ben bu gemiyi bilirdim kaptan
kızmayaçağım sen söyle
yoksa benim için son kez mi kalkacak
söyle bugün neden deniz kapkara
oradan yarım ekmekle gözyaşlarımın tuzunu uzat
çeyrek bir sevap uğruna
tam günahlarımı arasına koyup martıları doyursam
bu son akşamın inancını yitirmişim düşünüyorum

ben bu gemiyi bilirdim kaptan
dudaklarından okuyorum söyle
yoksa benim için son kez mi kalkacak
bugün neden yeşil gözlerin uzun bir örtü
mermer güverte neden böylesine az sıcak
gök matem rengi balıklar ağır hasta
toprak kokusu var rüzgârda

ben bu gemiyi bilirdim kaptan
yüzünden akıyor söyle
yoksa benim için son kez mi kalkacak
rotam ötekilerden farklı kimseyi inandıramam
midemde bir bulantı ama değil sallantıdan
gözlerimdeki iki damla yaşı denizden sanma
erzak çantamı balıklara at elveda kaptan

ben bu gemiyi bilirdim kaptan
bu gemi o eski gemi değil
rüzgâr ve dalga beni istediğim yere taşımayacak
dümen farklı yere çevrili karşıdaki kara bir diyar
yeni bir sabaha varamadan batacak
seziyorum ben bu akşam o eski yolcu değilim
gemi düdüğü kısık sesiyle acı acı bağırdığı vakit
kara beni ebediyen konaklamak üzere son kez uğurla-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

nazlı yıldırım

perşembe gecesi

telefon geldi. hacırahmanlı köyünden. siyah kazağımı giydim. arayan rıza'ydı. en yakın arkadaş. annemden kalan yuvarlak gümüş kolyemi taktım. kalp krizi geçirmiş. evinde. küçük, deri valizimi hazırladım. kalabilirim belki. birkaç gün kahvehaneye gelmeyince şüphelenmiş rıza. gitmiş. omuz çantamın içine kitaplarımı, fotoğraf makinemi ve not defterimi koydum. bakmış ki kıvrılıp kalmış kanepede. televizyon açılmış. tuvaletin ışığı da. paltomun önünü iliklemeden çıktım evden.

göğ gözünü açmadan istasyondaydım. mavi treni bekliyordum. gecikeceğini anons eden kadının sesi, çığniyordu salonun sessizliğini. görevli, "perşembe gecesi manisa'da olursunuz," dedi. bulutların kuyruğundaki hafif aydınlığı gördüğümde vagondaydım. oyulmuş bir tozun içinden geçerken gece vakti açık bir yer bulup bulamayacağımı düşünüyordum. aniden sıçrayan bir güvercin kanadı gibi babamın küçükken beni götürdüğü oteli hatırladım. istasyonun arkasında, ana caddeye çıkan sokağın karşısındaydı. lekeli bir inilti gibi yüzünü anımsadığım kâtip vardı. sürekli yanında gezinen biri daha. sık sık sorular sorardı. beni onlara bırakan babam, işlerini halletmek için kaybolurdu ortalıktan. merdivenlerin mermer soğugunda karnıma ağrılar biriktirdiğim o saatler yeniden silkeleni üzerimde. titredim. paltomu sardım karnıma. kıpkırmızı bir üşüme gelip ayaklarıma yuvalandı. kıpkırmızı bir acıya dönüştü. kendime sıkıldım.

köye nasıl gideceğimi bilmiyordum. çekirgeye dönüşen yara, zamandan zamana sıçrarken son noktayı koyup evden ayrıldığım ana çarpıp düşünüyordum. düşüşümden bir hafta sonra annem ölmüştü. bir daha ayaklanamadım. geriye kalansa babamın köyüne çekip gitmişti. bir peygamber gibi yıllardır kendi zıttını büyötmüştü o köyde. soluğunun rengini hatırlamadığım abimin büyüklüğüyle ilk kez karşılaşacaktım. yavaş yavaş geri geliyordu bana. kaskatı. sus pus. sapsarı bir kokuyla geliyordu.

negatif bir karede dondurulmuş gibi durdu tren istasyonda. soğuktu. ayaklarımdan kırmızılığı katlandı. yapışkan bir ağrının içinde karıncalandı bacaklarım. duraksadım. tütünü sardım. iki üç dakikayı sessizliğe fırlattım. her şeye rağmen belki de mutluydu. bu mutluluğu kendinde tutmak istemişti. ölüm, ruhuna bir çentik attığına göre yanlış toprakta büyütülen

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranfey.org>

kıpkırmızı bir üşüme
gelip ayaklarıma
yuvalandı. kıpkırmızı
bir acıya dönüştü.
kendime sıkıldım.

Tuncay Kocak

bir bitkiydi demek. istasyondan çıkıp eskiden zengin rumların oturduğu sokağa yöneldim. pencereden ışık geliyordu. zile bastım. duman rengi çoraplarımın kısa topuklu ayakkabıları-
mın içinde ne kadar gülünç göründüğünü düşündüm. kapı açıldı. gövdesi oyulmuş bir ağa-
cın boşluğuyla bakan gözleri, yüzümde dalgalanırken “odanız var mı?” diye sordum. insana
benzemeyen bu bakışlar beklentiyle dolmuştu. birden bire. anlaşılamayacak bir etkiye bağdaş
kurmuş küçük çocuklar gibi garipleşmişti. 1 numaralı odanın anahtarını verdi. sıcak bir şey-
ler içmek istiyordum. “bir çay içebilir miyim acaba?” dedim. biraz sonra kapı tıklandığında
insanlarla temastan kaçan bir hâli vardı. elinde çay tepsiyle. kalakahrken odanın ucunda
“zahmet oldu size. hacırahmanlı köyü’ne nasıl gidebilirim? saat sekizde uyandırın beni lüt-
fen.” dudagının kenarındaki iki çizgi kireçlenirken başını eğip çıktı odadan. tepside çaydan-
lık, süzgeç, çay bardağı, kaşık, küçük bir tabakta altı şeker vardı. çayı doldurup bir şeker
attım. eritirken şekeri, sırma püsküllü vişneçürüğü perdeye baktım. lavaboya. lavabonun
üstünde duvara asılı, iki ucu çiçekli değirmi aynaya. terliklere. sandalyeye. başucu masasına
iliklendirilmiş gece lambasına. baktım. bakır küllüğe. sigara serbest. hemen bir tütün sarıp
çayla birlikte içtim. ardından ikincisini. bakır küllükte. iki izmarit. biraz lekeli. valizden hav-
luyu çıkarıp karyola demirine attım. elimi yüzümü yıkamadan önce duvara sıkıca sarılmış
aynaya baktım. kendimden odaya. dışarıdan düşen ışığın kaçamaklığını yakalayınca bastım
deklanşöre. kendimi yonttuğum her mekânın fotoğrafını biriktiriyordum. lambası yanma-
yan bir evin uyuşukluğu vardı yüzümde. bir daha bastım deklanşöre. kıyafetlerimi değiştirip
yatağa girdim. ayaklarımdaki kırmızılık sırtıma sıçramıştı. saçma sapan üşüyordum.

sese uyandım. sekize az kala. yatağın ayakucuna atıp yorgani fırladım. insan koku-
sunu aldığım hole çıkıp adamın yanına vardım. küçük, deri valizimi yere bıraktım. çantam-
dan cüzdanı çıkarıp “ne kadar borcum?” dedim. cüzdanımın ön yüzündeki boşluğu gördüm,
kimliğimi evde unutmuşum. küfrün kenarından geçerken parayı uzattım. “üstü kalsın lüt-
fen. çok teşekkürler çay için.”

açık pembeli uzun tırnaklı ellerime dikkatle bakan yüzündeki kireçlenmiş iki çizginin
engin bir ıstıraba esnediğini gördüm. sokak ortasında kaplıca gibi bir ayağı hâlâ ayakta olan

*lambası yanmayan
bir evin uyuşukluğu
vardı yüzümde.*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://raney.org>

ÇOCUK PARKLARINA ÇEKİLENLER, ÇOCUK PARKLARINDAN DA ÇEKİLİR BİR GÜN...

"Her şeye egemen olan hoyratlık, çocuk parklarında bile çatısı çoktan çatırdayan bir varoluş alanı bulabiliyordu kendisine, göz gönül inciterek."

1. Başlangıçta, belirgin bir amaçla düşürüyordum yolumu şehrin Kadıköy yakasına kayıtlı çocuk parklarına. Kozyatağı'ndan başlayıp Caddebostan üzerinden Suadiye kıyılarına doğru uzanan bütün çocuk parkları, gönlümün ve zihnimin hafızasına raptiyelenmişti çok geçmeden. Ta içeriden yarı gözbebeklerini, minik kızını esirgemek amacıyla bambaşka bir yörüngeye yerleştiren yürek yorgunu bir anneyi, o parklardan birinde bulacağıma inandırmıştım kendimi çünkü. Sadece bulmak da değildi mesele, o olağanüstü çiçeklenmişlikten bir parça nasiplenmek umudu da vardı ruhumun hayli parçalı bulutlu yamaçlarında. Rüyalarımda o kadar çok tekrarlanıyordu ki bu sahne, ertesi sabah, yepyeni bir heves daha kanatlandırıyordu yaşamaktan ziyadesiyle bezgin adımlarımı. Kanamayı sürdürün yalarımı umursamıyordum bu yüzden. Gördüğüm rüyalara inanmak gerekirse eğer, böyle bir tesadüf, söz konusu yaralara pansuman anlamına gelecekti zaten.

Bu beklentinin verdiği cesaretle, bütün parklarda, hem çocuklara hem de annelerine dikkat kesiliyordum titiz bir araştırmacı edasıyla. Ne yalan söylemeli, bu yazının başlığını borçlu olduğum Nevâ Nişâbürek'in, 'kadife göğüslü' terkipleri tanımadığı babalar çok fazla çekmiyordu ilgimi. Onlar da çarpıyordu gözüme doğal olarak ama işte öylesine bir nazar atfıyla geçip gidiyordum aralarından. Çocukları asıl benimseyenler annelerdi zira ve ben de öyle bir annenin hasretindeydim yüzyıllardır. Kim bilir, belki de sayesinde yeni bir anne edinirdim kendime.

Sözünü ettiğim anneye ve çocuğuna hiçbir parkta rastlayamadım bugüne dek. Dolayısıyla, yüreğimle birlikte alnımı ayaklandıracağından kuşku duymadığım çiçeklenmişlikten de nasiplenemedim maalesef. Ancak, ayak parmaklarımı parçalayan bu sancılı yürüyüşler geniş bir gözlem imkânı sağladı bana. Bu gözlemler yüzünden bir kez daha kestim umudumu memleket mensuplarından. Her şeye egemen olan hoyratlık, çocuk parklarında bile çatısı çoktan çatırdayan bir varoluş alanı bulabiliyordu kendisine, göz gönül inciterek. Aynı coğrafyada, aynı tarihte...

aynı yurttaşlık bilgisinin, aynı arkeolojinin, aynı morfolojinin neferleri, orada da görünürlük yarıştırmıyorlardı birbirleriyle..

2. Rencideliklerin ilk kaynağı, çok sevdiklerinden kuşku duymadığım çocuklarıyla kurdıkları münasebet aracılığıyla tırmanıyordu sahnenin hayli gölgeli bir tarafına. Salıncakların, tahterevallı ya da kaydırakların arasına serpiştirdikleri emir kipleri, sadece pedagoji açısından değil, sosyoloji bakımından da öreleyiciydi bütünüyle. 'Dur, yapma, koşma, bağırma, üstünü kirletme, çabuk buraya gel, bak bir daha söylemeyeceğim' türünden ezelden çerçevenilmiş kelimeler belirliyordu çocuklarıyla ilişkilerini. Londra'da veya New York'ta karşıma çıkan çocuk parklarındaki ebeveynlerle kıyaslandığında, taban tabana zıt bir davranış modeliydi bu.

Yapılan araştırmalara inanmak gerekirse eğer, İstanbul'un Kadıköy yakası, pedagoji kadar psikolojiden, sosyoloji ölçüsünde siyaset biliminden de payına düşeni aldığı düşünün insanların mekânıyda öteden beri. Gelir seviyeleri, edindikleri eğitim, belirli periyotlarla yurt dışına çıkarmaları, otomobillerinin markası, Bağdat Caddesi'nde veya Moda Burnu'nda defileleri aratmayan mağrur bir ifadeyle gezinmeleri besliyordu aslında bu iddiaları. Bir tarafıyla doğruydu da tabii ki. İstatistik diye bir bilim vardı ve o da aynı akarsuya değirmen taşıyordu belirli aralıklarla.

Bütün o şık şıkırdım manzaralara rağmen, çocuğuyla 'lütfe' üslubuyla konuşan neredeyse hiç kimse çarpmadı gözüme bugüne dek. Sadece bu kadarı bile, vehameti boyutlandırıyordu benim anlayışıma göre. O otoriter ifade tarzı, memleketi yönetenlerin galibiyet adına zihinlere yerleştirdiği mağlubiyeti hatırlatıyordu her seferinde bana. Onlar kürsülerde kayda geçiriyordu buyurganlıklarını, bu buyurganlığa karşı çıktığını söyleyenlerin yaşadığı semtler ise çocuk parklarında (ev içleri de öyleydi muhtemelen.) Memleket mensuplarının birbirlerinden nasıl beslendiklerini, birbirlerini nasıl beslediklerini bütün somutluğuyla ortaya koyan nitelikli bir araştırma yapılsaydı keşke de, çırpıp durmasaydık bir ayağı eksik saksıganlar misali..

3. Benimsenen emir kipleri ölçüsünde yalayıcı olan bir başka manzara daha kuşatıyordu çocuk parklarını her defasında: İstisnasız bütün anne ve babalar, çocukları orada öylece koşup oynasırken cep telefonlarıyla meşguldü. Göztepe Parkı'nda çocuğunu sallayan bir baba mesela, salıncığı iterken bile gözlerini ayırmıyordu cep telefonundan. Çocuk salıncaktan fırlayıp düşse, farkına bir hayli geç varacaktı büyük ihtimalle. Anne ise bakiçısına emanet ettiği çocuğu oyuncaklar arasında koşuştururken çoktan gömülmüş olu-

Cehaletim bağışlansın lütfen, bir anne ve baba için, çocuğundan daha mühim ne olabilir ki cep telefonunda? Facebook, Twitter veya Instagram'da hiçbir anlama gelmeyen bir *like* mıydı acaba bu incitici ihmalin sebebi? Benim nazarımda makul bir açıklaması yoktu fakat bir türlü vazgeçemiyorlardı işte cep telefonlarından. Çocuk kaydıraktan veya salıncaktan yuvarlansa, büyük bir telaşa atılırlardı üzerine hiç şüphesiz, hatta ortalığı velveleye vermekten de çekinmezlerdi. Bu durumda, cep telefonu esareti ya da tutkusu ne ifade ediyordu sahiden de?

4. Bir de sorular vardı doğal olarak. Çocuk, merak eden, öğrenmek için sürekli soru soran bir yaratıktır öyle ya; soruları gereksiz, mantıksız, hatta saçma nitelikler taşıyabilir tabii ki. Tecrübe itibarıyla, o soruların kimi zaman yetişkini canından bezdirdiğini de bilirim üç miktar. Gene de, o soruların cevapsız kalması veya işte öylesine geçiştirilmesi tedirgin ediyor beni kulağıma çarpıp çarpmaz. Gezindiğim parklarda gördüğüm ebeveynlerin çok az bir kısmı, sevecenlikle kuşatmaya gayret ediyordu bu türden beklentileri. Son derece zeki oldukları, göz bebeklerindeki kıvılcımları sorularına ilıştırma biçimlerinde dahi belirginlik kazanan çocuklar, cevapsız kaldıkça hırçınlaşmak dışında hiçbir şey yapamıyorlardı ne yazık ki.

Bu hırçınlığın ebeveynleri öfkelenmesi ise bambaşka bir meseleydi. Hiçbir ülkede, Türkiye'deki kadar ağlayan, bağırıp çağırان, istediklerini bu yolla elde etmeye kalkışan çocuk görmemiş ben. İşin tuhaf tarafı, işe de yarıyordu bu yöntem yani başarılı oluyorlar ve bu da garip bir kısrdöngüyü getiriyordu beraberinde. 'Ağlamayan çocuğa meme vermezler' bilgelisinin filizlendiği topraklar, o ısıltılı zekaları buna benzer özlü sözlerin arkasına gizlenerek örseliyordu görebildiğim kadarıyla. Zira, bir süre sonra, tıpkı anne ve babaları gibi, soru sormaktan vazgeçiyordu çocuklar da. Soru sormaktan vazgeçenlerin ülkesinde, cevaplar da anlamını yitiriyordu maalesef.

5. Çocukların, yetişkinlerden daha sahibi, daha samimi, daha makul bir varoluşun yansımaları olduğuna inanmışımdır öteden beri. Bunu yakından gözlemlemek isteyenler varsa eğer, kalabalık vapur iskelelerine, birbiriyle keşişen metro istasyonlarına, hava limanlarına uğrayabilirler ilk fırsatta. O kalabalıklarda, bütün yetişkinler sıradan bir nesneye dönüşmenin kaygısıyla varlıklarını görünür kılmak için çabalarırken, sadece çocuklar kendileridir, sadece çocuklar hiç kimseyi umursamadan davranırlar olanca sadelikleriyle.

Uzun uçak yolculukları da belirleyicidir bu açıdan. Bilhassa, Atlantik'i aşan uçaklar, geniş bir tecrübe sağlar insana. Böyle yolculuklarda, bütün pencereler kapatılıp ışıklar söndürüldükten sonra uçağın koridorlarında yürümek, ayrı bir öneme sahiptir benim nazarımda. Süslenip püslenmiş anneler yahut yeryüzünü iktidarlarının bir parçası kıldıklarını zanneden babalar, öylesine perişan bir hâledir ki. İşte şuradaki annenin makaya alması başlamıştır

“O kalabalıklarda, bütün yetişkinler sıradan bir nesneye dönüşmenin kaygısıyla varlıklarını görünür kılmak için çabalarırken, sadece çocuklar kendileridir, sadece çocuklar hiç kimseyi umursamadan davranırlar olanca sadelikleriyle.”

uykuya yenik düştüğü için. Baba ise ağzı açık horlamaktadır olanca perişanlığıyla.

O karanlıkta, elindeki oyuncak telefonla oynayan veya koltuktaki minik ekranda film izleyen çocuklar, bütün sahiçiliğiyle dikiliverir karşısına insanın. Sıkılmışlardır, yorulmuşlardır, gözlerini uyku bürümüştür hatta ama umursamazlar bile. Onların rol yapmaya, birilerini ikna etmeye, birilerine kendilerini kanıtlamaya ihtiyaçları yoktur çünkü. Tabii ki bütün bunlara binlerce kez tanık olan ve tanıklıklarını biriktirenler hosteslerdir aslında; içlerinden birisi bir kitap yazsa da öğrenebilsek keşke derinlikli ve yaralayıcı gözlemlerini...

6. Nevâ Nişâbürek, insanın yüreğinde tren yolları kalıntısı bırakan o incelikli metninde, 'Güneş güney yarım küreye yüz sürerken çocuk parklarına çekiliyoruz. Salıncakların ardında pusudayız' demişti. Okuduğum ilk günden itibaren zihnimin hayli örselenmiş yörelerinde dönüp durdu bu satırlar. İma ettiği anlam zenginliği ve derinliği bir kenara, direnişe çağrı kabiliyeti de filizlendiriyordu umutları bir başına. İyimser bir insan olmasam da, şiire yakın duran satırların arkasına gizlenip bambaşka gözlerle de dikkat kesildim çocuk parklarına zihnimin yettiğince.

Dile getirme endişesi bile sivri uçlu bıçaklarla yüreğindeki kılcal damarlar üzerinde ince ince çalışsa da, çocuk parklarından çekiliyorum artık. Bitmez tükenmez yürüyüşlerimde karşıma çıktıklarında, işte öylesine dalgın bir ürpertiyle geçiyorum kıyılarından. Sadece gönlümü değil, bakışlarımı da düşürmüyorum memleketin o yakasına hatta. Zerre ihmalkâr davranmadan aşkın dört cephesine birden nakışladığım o anneyi ve çocuğunu, Kadıköy'ün hiçbir çocuk parkında bulamayacağımıza inandırırım, ikna ettim kendimi belki de. Zarafeti ülke coğrafyasına kayıtlı bir masalla birlikte, merhameti ve mahcubiyeti de ufuklardan ufuklara kanatlandıran bir tarih tükendi, tüketildi bir tarafıyla. Gene de, çocuk parklarından çekilme konusunda bir karar almak kolay olmadı benim için. Alınım kadar şakaklarım ve bileklerim de bilincinde böyle bir mahrumiyetin nelere yol açabileceğinin.

Başkalarına bedel ödetmenin cahili olsam da, kendime ödetmek konusunda fevkalâde kabiliyetliyimdir öteden beri...

SENİN YANIN BENİM ANIM

"Caddelerde uçan kâğıtlar ve savaşlar

Uzun dar ve karanlık sokakların çocuklarından biri büyüdü ve güldürdü"

Sık aralıklarla anne baba kavgasına şahit olmak beni ya serseri ya da komedyen yapacaktı. Ben ikisini de denedim. Çekirdek kabuklarıyla koluma faça atarak başladım işe ama serserilik yorucu iş, çok koşturuyorsun. Hedefin yok, belli bir saati yok, iş çıkarsa iş oluyor-sun birisine. Bir keresinde sosyal sorumluluk projesine dâhil olmak istedim, annem izin vermedi. İki gün sonra haber oldular. "Zeytinburnu çocukları bonzai satıcılarını dövmek için haplandı" manşeti oraya olan ilgimi bitirdi... Fakirsın komedyen olmak daha kolay, başıma gelenlere ağlamak yerine not aldım, acısı dindikçe komikleşmeye başladı hikâyeler... Babam niyeti bozmuş Kaş'ta arsa bakıyordu biriktirmesi yıllar alan azıcık parasıyla. %3 komisyonlu emlakçılar bulduk, deniz kenarından başlamak istedik hayal ettiğimiz arsayı bulmak için fakat paranın miktarını öğrenen emlakçılar bizi kırmadan "Deniz kenarı çok pahalı siz içerele bakın," dediler. Kiralık arabamızla her gittiğimiz satıcı paranın miktarıyla doğru orantılı bizi daha da içerele yönlendirdi, nihayet bulmuştuk ama o kadar içeri gitmiş ki bulduğumuz arsa Konya iline bağlıydı... Hayallerini gerçekleştiremeyince kendisini de parasını da alkol verdi bu aralar. Evde kendi rakısını üretmeye çalışıyor. İlk denemesinde kör oluyordu. Üstelik içmeden. Eldivensiz yaptığı karışımı önce eline sonra ovuşturmak için gözüne sürünce sol gözünde görme kaybı oldu... Alkol oranı çok olmalıymış, pahalı içkilerin alkol oranı çok yüksekmiş, bana %70 alkol içeren içkiyi övüyor. Yüzde yüzünü marketler satıyor aslında saf alkol diye... Enteresan faydalarından bahsediyor. Babam sürekli alkollü olduğu için daha önce hiç depresim hissetmemiş. Bu bilgiden sonra evde birimizin bilinçli olması gerekli olduğunu düşünerek internette bana en yakın afet sonrası toplanma yerlerine baktım. Oraya iki vesaitle gidebiliyormuşum, yani babamın hissetmediğini benim önceden hissetmem gerekli... "

Caddelerde uçan kâğıtlar ve savaşlar

Uzun dar ve karanlık sokakların çocuklarından biri büyüdü ve güldürdü

Söz Sabile'de...

Tatildeyiz, arsa alamadığımız Kaş'ta her şey gayet normal görünüyor. Günbatımı, arkadan gelen şarkı sesleri, hemen karşımda kahkaha sesleri... Müziğe doymadığımız, gün batımına hayran kaldığımız bir akşamda hayatımın geri kalanı için EVET dedim. Sabaha kadar dans ettik, her şey hayal gibiydi. Yatacak bir odamız olmadı için sabaha kadar eğleniyorduk, kiraladığımız arabada uyuyorduk. Sabahı, akşamı, gecesi eşsiz üç günlük bir tatildi.

Nerden başlasam bilemiyorum aslında içim biraz buruk... Keşke bitmeseydi dedğimiz şahane bir düğünle evlendik. Deniz kenarında, çimlerin üstünde, bembeyaz uçan tüllerin içinden çok eğlenceli bir müzikle dans ederek başladı düğünümüz. Alışılmış normal düğünlerden farklıydı tabii, gecenin sonunda gelin damat olarak mekân sahibinin yanına gidip takılarımızı bıraktık. Böyle bir düğünü anca takılarımızla yapabilirdik. Ödemeyi yaptıktan sonra Cihan mikrofonu eline alıp "Lütfen eğlenin bu sizin de düğünüdür sayılır," demişti. Kimse anlam veremedi.

Beraber kurduk evimizi, ilk üç ay salonumuzda ısıgımız olmadı ama birbirimizin ışıyla aydınlandı. Televizyon ünitemiz uzun süre olmadı. Televizyon yerdedi, biz de yere oturuyorduk. Okuduğumuz gazeteyi sofraya bezi yaptık. Şimdilerde her şeyimiz var çok şükür. Yeri geldi yol paramız yoktu ama en güzel tatilleri yaptık çadırımızla. Çadır sıcak olunca kiralık aracın kliması açıp koltuklarını yatırarak içinde uyuduk. Tek akbil kullandık 70 lirayı paylaştık. Hepsinde gülmeyi başardık, bu nedenle her şeye hep şükür...

Biz bir hayalle yola çıktık, şimdi o hayalimizi yaşıyoruz. Huzur neydi? Huzur bazen yan odadan gelen televizyon sesi...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

PÜFÜR PÜFÜR: BEN OLSAYDIM

* Havaalanı yoğunur diye dört saat erken gelmiştik. Neyse ki sakinmiş on dakika içeri girdik. Erken gelmiş olunca tabii hesaplar tutmadı, bizim uçağın kalkmasına daha çeyrek gün var nerdeyse, normalde ne güzel uçakta yiyecektik bedavaya, bu kadar zaman kalınca hayatımda ilk defa havaalanında yemeğe kuruldum.

Sağa sola bakınıyorum fakirler nerelerde yerleşikler diye. İnsanların tiplerinden fakir mi yoksa zengin mi olduklarını anlamaya çalışıyorum. Mesela önünde MacBook'u olanların yoğunlukta oldukları bölümleri direkt eledim. Samsung telefonla eli havada free wifi soran birkaç insanın oturduğu yere yönlendim ucuzdur burası diye. Valizi çantayı bıraktık, kurulduk, menü geldi. En ucuz yemek makarna, o da uygun fiyata. Neredeyse pişirme payı eklememişler. 39 TL. "Bir şey içer misiniz?" diye sordu garson, baktım kola 12 TL. "Kolayı damacana ile mi getiriyorsunuz hehe," dedim. Hiç gülmedi esprime. Aksi gibi gerildi. "Yok sağ olun," dedim. "Yemek öncesi aperatif salata ister misiniz?" dedi. "İsterim," dedim. "Hangiisini alırsınız?" dedi. "Almayacağım sadece istemekle yetiniyorum çünkü param yok hehe," dedim. İkinci espi denemem de sonuçsuz kaldı.

Sonra makarna geldi. Makarnayı benim koltuğuma oturttum kendim masaya çıktım. Uzun süre baktık, yemedim. Bu saygıyı hak ediyor diye düşünüyorum.

* Ben Tarkan'ı çok severim, mesela Tarkan'ın oturduğu mahallede bakkal olsaydım bakkalımın adını "Tarkan Bakkal" koyardım. Ekmek reyonundaki "Lütfen ekmekleri elleme-yiniz" yazısının altına "Tarkan elleyebilir :)" yazardım.

* 400 metre bayrak koşusunda ilk sırada yarışıp bayrağı vermeden 4 etabı da kendim koşmak istiyorum.

*Bindiğim otobüsün
benim inmeyeceğim
duraklarda durmasını
manasız buluyorum.*

*Birkaç bir şey içtik, 1 3,5 lira tuttu 20 lira verip para üstünü aldım, tam çıkıyorum çocuk arkamdan seslendi "Bakar mısınız?" diye. "Buyrun," dedim. "Bu 20 lira sahte," diye bağırdı. Herkes bize dönüp baktı tabii hâliyle, sanki bir bavul dolusu sahte para yedirmeye çalışırken yakalanmışız gibi bir atmosfer oldu. Bir de bunun üzerine kulağıma eğilip "Ata-türk yapılmış ama içindeki şerit unutulmuş abi," deyip göz kırptı. Unutulmuş mu? Ulan herif beni iyice kalpazan belledi bir de sahte paraya kritik veriyor, "Abi bir dahaki üretimde şunlara şunlara dikkat edin," der gibisine.

Hayır aksi gibi cebimde başka para yok cüzdandan bir tane daha 20 lira çıkardım verdim o sağlam, sanki sağlamları her ihtimale karşı ayrı bir yerde saklıyormuşum gibi kendimden de şüphelenmeye başladım. Ben diğer 20 lirayı verince garson parayı kontrol etmek için müsaade istedi "Bekleyin," dedi. Ben de bekliyorum. Sanki kimse anlamasın diye sürekli sahte 20 lira basan vizyonsuz bir kalpazan gibi 20 liramın doğruluğunu ölçmesini bekliyorum. Kafede gözler hep bende. Kasanın oradan bağırdı: "Bu sağlam!" Tamam o sağlam ama sen benden 40 lira almış oldun diyemedim. Sahte olan 20 liramı geri vermesini isteyemedim. Kafam önde çıktım.

* Ayıptır söylemesi geçen akşam bir arkadaşımıza gittik ailece. Gece, geç oldu kalın bari yarın kahvaltı yaparız öyle gidersiniz, dediler. Dedik tamam mantıklı. Bize salonda bir film açtılar apar topar. İzlerken uyursunuz, dediler. Biz de emir almış gibi bitene kadar izledik, filmden de bir şey anlamadık, uyuduk bir kalktık evde kimse yok, gitmişler. Kapı çaldı yönetici aidatı istiyor, verdik. Marketten sipariş vermişler dışarıdan telefonla, ödedik aldık. Resmen tezgâha gelmiş, eşofmanlarla pencereden kaçtık evden sabah, elbiseleri falan bile bıraktık abi çünkü biliyorum ben kirayı da iteleyeceklerdi. Biraz daha kalsak gecelik masrafımız 1000 liraya yakın olacaktı. Bileydim Hilton'da kalırdım prensler gibi... Arkadaş seçiminde dikkat edin diye yazıyorum, biz yandık bari sizi kurtaralım.

* Bindiğim otobüsün benim inmeyeceğim duraklarda durmasını manasız buluyorum.

* Herhangi birine ilk tanıştığımızda bir kere abi dedim mi bir daha ömür boyu ismiyle hitan edemiyordum. Öğün lak diyalaisıyor benem. Birkaç kişi var ilkinde abi demişim, sonra

TARKAN MARKET

**ABI
NABER?**

Dama-Caná

A cartoon illustration of a bowl of spaghetti cooking on a stove. The spaghetti is yellow and tangled, filling the bowl. The bowl is white with a grey rim. Below the bowl, a stove burner is visible with blue flames. The background is white with small black dots.

35TL

**BEN
KAÇAR**

もも

* Eskiden Nokia telefonumuzdan on saat melodi seçerdik kendimize be. Şimdiki telefonum aldığımdan beri aynı çalıyor, bir kere değiştirmedim arkadaş. İmkânlar kısıtlıyken hayat daha mı keyifliydi, yoksa biz mi ufaktık? Anneye babaya ayrı melodiler ayarlanırdı. Telefon çalarken ekrana bakmadan "Annem ehe" diye hava atılırdı. Sms'ler sınırlıyken, üstte vanın sünen zarfalsa da kuyruğ on harika sms'den birini silemezdik. Yalanın yenisi çıktı ya

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranney.org>

Gökhan Demir

GENEL BİR ŞEY DEĞİL

Yaşamak ve ölmek fazla kesindir. Kesin olmayan ise yaşama ve ölmeye kararının bize ait olup olmadığı.

Sonsuz bir uçurumda, anların kıyısında. Hepimiz tutunmaya çalışıyoruz yaşama, o, bu, şu, hepimiz. Tutunmaya çalıştığımız yerde unuttuğumuz bir şeyler var. Nefesimizi tutmak gibi, her şeyin duracağı gibi, unuttuğumuz bir şeyler. Nefesini tut; her şey durur.

Her şey bir meşgaleden ibarettir. Ne olduğundur önemli olan, kimisine göre ise bir oyalanma. Anın içinde nasıl var olduğundur aslolan. Tüm yollar yaşamın dışına götürür bizi, içinde miyiz? Ya mutlak bir bitişe ise gittiğimiz yollar? Zamanın fazla uzun olduğunu düşündüren nedir? Yüz yıl uzun bir süre midir mesela? Benim için evet, senin için belki hayır. Nerede tüketiriz yaşamımızı? Olduğun gibi ol.

Genel bir şey değil, cevapsız sorular ve akıl tutulması...

Aşk, sevgi, hüznün, acı, bilgi dünyada eşit bir şekilde mi dağıtılmıştır? Cevabı hayır, kederlenmek için nasıl neden ama!

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Sıdal Yurt

GÜZEŞTE

Kayıpları kadar boşluğu tamamlamak yetmiyor insana; biz, her vedanın ardından sonsuz sevgi bekleyenleriz. Aç ruhları işkillenmiş kederle besleyip, uzaklardan dönmemeye yemin etmişiz. Gitmeden de dilini bağlamışız gönlün; bilirsin, korku dolu beden içinde başka duyguyu yeşertmez. Eziliriz altında bizi ürküten ne varsa ve onlar, geçmişteki anlar gibi bırakılmazlar bir kenara.

Yaşam başka yerde. Belki bir sır gibi aramızda öylece duruyor, belki görünmeyi bekliyor. Onu bulman, mucizeyi avuçlarında tutmak olurdu ama sen aramadın bile. Hayat hep temize çekilmeyi bekleyen karalama hâlinde. Derkenarında ben; bir daha okumayacağın kitabın son sayfasında unutulmuşuz.

Vakitsiz hesaplaşmalar olurdu, vakitsiz yenilgiler. Kazanmak için verilen mücadelenin yanında, yenilmek için veryansın eden kalpler. Şimdi sabır yenerse beni ve unutursam seni, korku duyacağım bir sebep kalmazsa bana; sen... Geçmişteki her çatlaktan sızdın; damarlarımdan duygularıma değin yayıldın. Seni kaybetmek, sırf sevgiden vazgeçmek değil bu yüzden. Seni kaybetmek, bugüne dek adı konmuş veya hâlâ isimsiz onca hissi cansız kılmak. Kitaptaki her harf nefes olur hayata ve bana. Ama sen, unutulursan cansız hislerden farkın olmayacağını bilirsin. Hem bir defa unutulmak, bir daha hatırlanmamakla cezalandırılır buralarda.

Köprüsüzüm, iki vakit arasında bocalıyor adımlarım. Gitmek kolaydı zamanında, şimdilerde geriye bakmak güç. Buraya çoktandır gece köktü, orada henüz sabah. Anımsa güneşli günleri, oralara zaten hiç yağmur yağmadı. Yıllar geçti, gidenler artık ölü. Belki de yenilmek bu defa zor gelmiyor bana. Sabır karşısında değil diz çöktüm, az önce aynada yansımamı gördüm. Yanında olduğum günlerin huzuru, yokluğunun huzuruna karışmış. Ben artık ayırt edemiyorum onları. Sen şimdi, ben kendimi izlerken bakışlarının bugusuyla dokunuyorsun kitaba. Ardından uzatıyorsun bir yabancıya. Kurtulmak ister gibi değil aslında, daha çok kaçmak ister gibi. Korkun yeniyor seni. Artık kitabın arasında ben, zamanla kalem izleri silikleşmiş hayat ve bir İstanbul bileti. Biliyesiz düşün, dönmek artık korkutmuyor beni.

*Yanında olduğum
günlerin huzuru,
yokluğunun
huzuruna karışmış.
Ben artık ayırt
edemiyorum onları.*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

ÜVEYİM BENİM: İZMİR

Önce bir film. 1988 tarihli bir Zeki Ökten filmi, *Düştürü Dünya*. Başrolünde Kemal Sunal var, senaryo Umur Bugay'a ait. Kemal Sunal'ın filmdeki adını hep çok severim: Dütdüt Mehmet. Taşrada bazı filmler, bazı aileler için ayrıca mühimdir. Bizim aile için de bu film çok mühimdi. Ne zaman ki TRT'de gösterilecek olsa, herkes herkese haber verirdi evin en mühim yerinde duran sabit telefonlar aracılığıyla. Velakin kimse adıyla seslenmezdi filme. Bizim için "Füruzan'ın olduğu film"di o.

Füruzan Ağabey, takip edebildiğim kadarıyla ailemizde ilk "modern şiir"i yazmış kimseydi. Ondan önce, babamın amcası, memleketin tamamının edebiyat öğretmeni Abdusselam amcamın yazdığı vezinli şiirler var. Füruzan Ağabey askerdeyken akrostişler yazmış, annemin mektubundan haber aldığı suçlu hastalığıma da şiir yazmış bir akrabamızdı. *Düdtürü Dünya*'nın Akay yokusundan geniş aç bir sahnesi vardır. Geçiş sahnesi tabir edilecek şehir manzarası. Mükemmel bir kış filmi de olan *Düdtürü Dünya*'nın o sahnesinde, saniyelerle ölçülecek bir zaman aralığında, geniş pardösüsüyle Füruzan Ağabey görünür. Bütün bunları niçin anlattım? Şunun için: Filmin jeneriğinde yönetmen yardımcısı olarak, yönetmenin adaşı bir isim yer alır. Zeki Demirkubuz. O Demirkubuz'un *Masumiyet* isimli kült bir filmi vardır, malum. İzmir benim için, henüz görmediğim o zamanlarda, *Masumiyet*'in müthiş çaresiz sahnesindeki Basmane'dir. Uzaktan gelen bir şarkı. Cesaret ve çocukluk. Güven Kırac ve "Çilem" isimli o küçük çocuk.

Bir uzun "es" şehri. Denizden denize, yakadan yakaya, yeşillikten yeşillığe bir es. Canı isterse açan kasap. Dün belki "Kaf-Sin-Kaf" diye bağırırdı tribünde. Belki de Halikarnas Balıkcısı'nın uzun sürgününe üzüldü. Vapur mu motor mu karar verse belki işe vaktinde varacak memuru. Karar vermemekten, kimi kararları ertelemekten alınan haz. Deniz orada uzuv gibidir.

Bir uzun "es" şehri.
Denizden denize,
yakadan yakaya,
yeşillikten yeşillığe
bir es.

Kadifekale derler bir muhit. Kentli akıl mukayese ederek anlıyor. Gördüğüm an, "geç Üsküdarlı" olarak, aklıma hemencecik Tarlabası geliyor. Oradaki sesin, oradaki dilin, oradaki kavrukluğun ve evet oradaki hemşeriliğimin aynınsı burada. Bir fark var: Burası şehri tepeden görürsün. Adı üstünde, kadife bir kale. Ama müthiş eprimiş, üzerinde neredeyse tepinilmiş, örttüğü şeyi saklamaktan aciz bir kadife. İzmir'e bakıyor ve oradan dünyaya midye yolluyor. "Laleli'den dünyaya" değil, Kadifekale'den evrene. Nohutlu pilav ve midye. Orada, şehre yukarıdan bakan o yerde. Şimdi dört camı inik bir arabadan rap müziği duyulacak. "Bir caz müziği gibi gelip geçiyor hüzün" dizesini tashih eder miydi Cansever bu zamanı görse, bu rap'i duysa? Bana, ederci gibi geliyor. Sonra başı önünde Kapalıçarşı'daki dükkânına geri dönerdi.

Orada, Buca'da bir kilise var. O kilisenin bahçesinde her sene bir şiir ödülü tertip edilir. Suat Çelebi, bir şövalye gibi Arkadaş Zekâi Özger bayrağını taşır yıllardır. "Aşkla Sana"-nın şairinin de şehridir o yüzden İzmir. Smyrna mı derdi Arkadaş, yoksa İzmir mi? "Alınır/ Dağ ateşyle ısıtan/ Yüzünü/ Kanla yıkayan dostum/ Senin/ Uyurken dudığında gülümseyen bordo gül/ Benim kalbimi harmanlayan isyan olsun". Orada, o kilisenin bahçesinde bordo renkli şaraplar da içilir. Herkes en az bir Arkadaş Zekâi Özger dizesi ezberlemiştir ve herkes biraz Ankaralıdır o esnada.

Basmane'yi ilk defa, birkaç ay evvel gördüm. Alsancak'tan çıkmıştım ya da hiç gitmemiştim Alsancak'a. Kordon'da oturmamış, denize beraber bakmamıştım kimseyle. "Basım-hane"den dünyanın en güzel dil oyunuyla "Basmane"ye dönmüş o mahalleyi gezmiştim. Sabahtı. Orada yetmiş iki dil konuşuluyordu. Biri de Türkçe. O Türkçe, Basmane'de bir kere daha ensariydi.

Dünyanın en uzun gecesi. Dilersen Karşıyaka'dan Göztepe'ye, dilersen Basmane'den Alsancak'a, dilersen de Kadifekale'den Güzelyalı'ya bir gece. Ama sıfatı hep aynı. Dünyanın en uzun gecesinde, dünyanın denize en benzemeyen ama en çok deniz kokan şehrinde bir gece. Elekten çıkmak gibi değil, bizzat feleğin öznesi olmak kadar. Çünkü İzmir'de bir

Uğur Onal

gece, hep çok uzun yaşanır. Buca? Orada otlar otlar, ergenlikler kanar. Turgut Uyar neden hiç İzmir'de yaşamadı ki?

"Az ötede bir köşe gördü! Kurtuluşu köşenin ardında mıydı? Hızını arttırdı. Tırıs geçti, kanatlandı. Bir an durup arkasına baktı. Peşinden gelen yoktu. Aniden ayağı bir şey takıldı, yuvarlandı. Az ötesinde bir tüfeğin durduğunu gördü. Uzanıp eline aldı. Koşmaya devam etti. Ölüler yaşıyordu! Nefret ediyordu ölülerden. Bir grup asker çıktı karşısına. Kendi adamlarını tanıdı. Bağırarak onu selamladılar. Elindeki tüfeğin kabzasıyla yerde yatan ölümlere vurdu. (...) Akşam oldu. Islak karanlık, caddelerin üzerine indi. Düzenin zaferiydi yaşadıkları." (Joseph Roth, Örümcek Ağı, Türkçesi: Ahmet Arpad)

Oradaki saat, adlı adınca saattir. Kuleli saat. Bütün adresler orayı gösterir. Müziği? Müziğinde biraz rembetiko, biraz yelekli zeybek, biraz acılı halk türküsü, biraz da buzuki vardır.

Akordunu hep aynı saate göre yapan buzuki sesi. İzmir. Üveyim benim.

Akordunu hep aynı saate göre yapan buzuki sesi. İzmir. Üveyim benim.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İKİ DALGA ARASI

Gözlerini açtığında, önce aynı sabır ve istikrarla beyaza döne döne kıyıya vuran, kumları yalayıp çekilen dalgaların zihnini dinginleştiren sesini duydu. Sonra iğdeyle karışık yosun kokusu geldi burnuna. İlginçti; gözleri açık olmasına rağmen dikkatini verene kadar gökyüzündeki tuhaf pembeliği görmemişti. Kim bilir böyle daha nelere bakmış ama görmemişti. Kısa süreli bir anestezi etkisinden çıkıyor gibiydi. Tanıdık bir his vardı burada. Önceden geldiği bir yerde miydi? Ayrılmak, bilincinin üzerindeki sisi kaldırmak istiyordu. Daha dikkatli baktı. Ağzında tuz tadı vardı. O an dilinin damağına yapıştığını, muazzam bir susamışlık hissettğini fark etti. Duyularının organlarıyla eşleşmeleri karışmış gibiydi. Kana kana su içmek istiyordu ama bunun için bir güç bulup kalkması, etrafına bakması gerekecekti ve şu an buna hiç hâli yoktu. Neredeydi? Tanımadığı bir kuş sesi geliyordu yakında bir yerlerden. Başka bir dilde ötüyormuş gibi yabancıydı tınısı. Yakın zamanda tropik bir adada olmayı hayal ettiğini hatırladı. Yoksa hayalinin içine mi kaçmıştı? Ama hayır, insan hayalini yaşıyorken kendini çok ama çok iyi hissetmeli ve son derece akli başında olmalıydı, böyle sarhoş gibi olamazdı. Biraz doğrulmayı başarsa da başı öyle dönüyordu ki bayılacak gibi hissedip geri uzandı. Uzakta belli belirsiz, bağdaş kurmuş oturan bir adamın silüetini görür gibi oldu. Seslenebilseydi belki adam ona biraz su verirdi. Gözleri ağırlaştı. Öyle kaç dakika geçti bilinmez, kendine geldiğinde sırtın yasladığı zemin tek kişilik yatağına dönüşmüştü. Bunu bir yerde okuduğunu anımsadı ya da bir filmde mi izlemişti? Zamanda yolculuk yapmıyorsa eğer, ki bu da bir başka hayal idi, şu an hafızasında bir seyahate çıkmış olmalıydı. Çocukken anne babasıyla yaşadığı evdeki kendi odasındaydı. Sahildeki o tanıdık his, şimdi sanki ailesi yanında keyifle sohbet ederken annesinin kucagında uyuyormuş gibi güvenli bir hisse evrildi. Yosun kokusu, dalgalar, hepsi yok olmuştü. Neler olduğunu anlayamıyor ve garip bir şekilde sanki anlamak için gereken çabayı sarf etmek de içinden gelmiyordu. Hayatının kontrolünün kendinde olduğu illüzyonuna kendini fazlaca kaptırmış birine büyük bir darbeydi bu hâl. Bir otomatik pilot dervede idi ve bu belirsizliği o yönetiyor gibiydi. Şaşkınlıkla etrafı incelerken en son 10 sene önce gördüğü, küçük çerçeve dikkatini çekti. İçinde annesiyle babasının nişan fotoğrafı vardı. Elini uzatıp çerçeveyi almaya yeltenince kalbine düşen huzursuzluk hissiyle yer sallanmaya, odanın içinde duvarlarla beraber sağ sola yatmaya başladı. Artık güvende hissetmiyordu. 10-15 saniye hiçbir şeyi devirmeyen bu tuhaf sallantı, çok dipten gelen bir sesle son buldu. Biri bağıryordu, bir çocuk. Korkmuş gibiydi. "Orada biri var mı?" Evet, o duyuyordu ama ağzını açıp "Buradayım" demek istediğinde nefes ses tellerini titretip baloncuklar olarak havaya karıştı. Tekrar tekrar aynı soruyu soran ses ne kadar kendi sesine benziyordu. Ne zaman ağzını açsa sözcükler yerine baloncuklar çıkıyordu dışarıya. Ona endişelenmemesini, her şeyin iyi olacağını söylemek istiyordu oysa. Her şey her zaman bir şekilde iyi olurdu zira. Öfkelen di, sesi içine hapsolmuş gibiydi. Kendini ifade edebilmek nasıl temel bir ihtiyacıydı insanoglundun. Sinirlenip bağırıkça baloncuklar ufalıp sıklaşıyordu. Bu masalsi sansürü alt etmek için sakinleşmesi gerekiyordu. Birkaç derin nefes aldı. Nefesle sakinleşti kalp atışları. Rengi ışıktaki pembeli, morlu parlayan irili ufaklı baloncukların güzellikleri çarpı gözüne. Onların uçuşlarını, yere konuşlarını, avcuna değip patlayışlarını seyre daldı. Sesi unuttu. Ses kaybolmuş, tedirginliği geçmişti. "Umarım artık korkmuyordur," diye geçirdi içinden. Bununun gıdıklanmış olduğunu duymuştu. Sanki odada toz kalkmış ve burun deliklerine kuvvetli bir hapşırığı tetiklemeyi kafasına koyan bir tanecik kaçmıştı. Etraftaki nesnelerin teker teker ağır çekimde silindiğini fark etti. Buradaki zamanı dolmuştu. Anlamaya başladı. Hiç istemese de bu odaya, bu eve veda etmesi, duyduğu sesi ve sahibini, ruhunun hâlâ orada yaşayan o çocuk parçasını artık serbest bırakması gerekiyordu. Aslında tek nefeste büyük bir baloncuk yapabiliyeydi, çok dikkatli ve nazik davranırsa, belki onun içine girer, rüzgârla beraber açık camdan akan zamana karışırdı. Ve belki de o zaman, geçmiş canını yakamam, geleceke için dalaltamazdı. Zamanla akmayı öğrenir, an'ı içine çekebilir, ruhundaki bu garip horoz dövdüşünü durdurabilirdi. Bu anı tuttuğu dilin, tıbbi cihazların ve matematiklerin de -ecek'le biten plan-

ların ağırlıklarıyla o kadar meşguldü ki 'şimdi' saydamlaşıyordu hayatında. Çok hızlı geçen zaman mıydı durulmaya ihtiyacı olan yoksa o muydu durulmak için zamandan medet uman? Burnu kaşındı. "Hapşu!" Hapşırmasıyla beraber vücudunu terk eden soluğu önünde kocaman bir baloncuk yarattı. Hızla eksilerek yok olan oda şimdi 4 duvar kalmıştı. Acele etmesi lazımdı. Ne olacağını bilmemeyi kabul edip işaret parmağıyla baloncuga dokundu. "Belki bazen ne olacağını bilmemek başlamak için güzel bir noktadır," diye düşündü. Patlamayacağına ve bu zardan ince baloncugun bedenini taşıyabileceğine olan güveni nereden geliyordu? "Emin olmayı beklemeden bir adım öne çıkmak birinin tüm hayatını değiştirebilir," diye okumuştı bir yerde. O da öyle yaptı. Baloncuga bindi. Tatlı bir meltem aldı onları, havaya karıştırdı. O an nereye isterse gidebileceğini biliyordu. Başladığı yere dönmeyi seçti. Ve işte, bağdaş kuran adamın yanında, kumsaldaydı. Adam yüzünde sıcak bir tebessümle dalgaları izliyordu. Geldiğini görünce elinde tuttuğu suyu ona uzattı:

"Al, iç."

"Teşekkürler."

"Uyandığında hep hatırlamanı istediğim bir şey var."

"Efendim?"

Eliyle kumsaldaki deniz minarelerini işaret etti: "Sırtlarında yuvaları, küçük adımlarıyla sudan kuma çıkmaya çalışıyorlar baksana. Bitmez gayretlerinin ömrüyse iki dalga arası. Bile bile her çekilen dalgada harekete geçip yeniden deniyorlar. Yaşam gibi... Yalnızca insanlar iki dalga arası mutlu olmak yerine sonraki dalgada öncekinden bir adım daha ileriye kaçabilirlerse mutlu olacaklarına inanıyorlar."

Adam kalkıp ıslak kumun başladığı yere giderek onu yanına çağırdı. Birlikte kumdan bir kale yaptılar. Sonra dalganın onu almasını, onun artık kale değil tekrar kum oluşunu, su oluşunu, denize dönüşünü gördü.

"Emin olmayı beklemeden bir adım öne çıkmak birinin tüm hayatını değiştirebilir," diye okumuştı bir yerde. O da öyle yaptı.

KÖPEK ALİ

BÖLÜM III

Zozan cinayet mahalline gelip gidiyordu. Her öğlen annesiyle beraber yaptığı yemeği küçük bir tencerede getirdi. Ali'nin başını kaldırmaya vakti yoktu. Zozan'ın getirdiği etli sarmaları, falafelleri, mercimek köftelerini, analıkızlıyı, tavuk butlarını ayaküstü yedi. İyi para kazanalı beri ustası yemeğe acımıyordu.

Zozan'ın dükkâna girip çıktığı ufaklık anlarda Ali'nin elleri terledi. O sırada bir kunduranın tabanına çivi çakılırsa muhakkak parmağına vurdu çekici. Ah deyip acıyla yüzünü buruşturuyordu. Zozan böyle anlarda kıkırdıyor, sonra kaçır gibi babasının odasına giriyordu. Ustası fark eder diye kızın gözlerine bakamıyordu Ali. Ne yapmalıydı? Bu aşkı nasıl ilan etmeli, kıyameti nasıl başlatmalıydı?

Bir adam topal bacağına sürüyerek girdi içeri. Günün erken saatleriydi, dükkân boştu. Necmi usta daha gelmemişti. Ali yerleri süpürüyordu.

Adam "Selamünaleyküm yeğenim," dedi. Kıvrık sakalları yüzünün her yanını kapatmış, bıyıkları dudaklarını örtmüştü.

"Aleyküselam Hasan abi," dedi Ali.

Topal Hasan bir tabureyi zorlukla çekip oturdu dükkânın ortasına. Sağ bacağına iki eliyle sıkıca tutup kaldırdı, sol bacağıyla aynı hiza getirdi.

"Hani?" dedi. Ali ses çıkarmadı, devamını bekledi. Adamın rugan ayakkabıları, lime lime pantolonunun altında iğreti duruyordu. Hasan cebinden çıkardığı kirli bez tükürdü. Ayakkabıların tozlanan kenarlarını silmeye başladı. Ali hâlâ elinde süpürge, kıpırdamıyordu.

"Bir şey mi oldu Hasan abi?"

Adam kafasını kaldırdı, belini dikleştirdi.

"Yok, olmadı. Hiçbir şey olmadı," dedi. Dizine pat pat vurdu. "Bak, bu kör olasıca bacak hâlâ sakat"

Ali yine bir şey demedi. Başını eğip süpürgenin kirli kıllarına baktı.

"Tam iki ay oldu bu ayakkabıları yaptırılı Ali yeğenim." Gözleri kanlanmıştı. Dişlerini sıkıyordu. Çene kasları kalpti, atıyordu.

"Dünyanın parasını verdik lan bu ayakkabılara." Ayağa kalktı. Sağ bacağı vücudundan bağımsız bir parça. Az ötede duruyordu. "Herkesin talihi döndü, Arap Osman zengin oldu. Muhtar iyileşti, Hüseyin'in kısır karısı hamile kaldı." Ali'ye doğru bir adım attı. Aralarında iki kol mesafesi vardı. "Tam iki ay oldu, bu ayakkabılarla yatıp kalkıyorum. Değişen bir şey yok lan, anlıyor musun?"

Ali süpürgenin kirli kıllarına bakmayı bıraktı. Bu iş çıkırından çıkıyordu artık. Herkes kendisinden bir şey umuyor, bir mucize bekliyordu. Ali kimseyi Firavun'un zulmünden kurtarmamıştı. Kimseye bereketli toprakları vadetmemişti. Kendine, hatta babasına bile ayakkabı yapmamıştı henüz. Aylardır yağmur çamur demeden yırtık bez ayakkabılarını giyiyordu. Haftalığı yetmezdi. Ustasından da isteyemezdi. İstemek mahkûmiyetti. İstemek, kişinin onurunu tahvil etmesini gerektiriyordu. Ustasından bir ayakkabı istemeyen Ali, kızını nasıl isteyecekti?

Topal adam ağlamaya başladı. "Bana kimse kız vermiyor Ali yeğenim, toplamı diye kimse kız vermiyor."

Ali'nin topallığı cesaretindeydi. Demek Ali'ye de kız vermeyeceklerdi.

"Hasan abi gözünü seveyim inanma böyle şeylere, bu işin uğuru da yok sihri de. Doktorun çare olamadığına ben nasıl olayım?"

Ali alttan almaya alıştı. Adamı kovmak istiyor ama söyleyemiyordu. Sabahın bu saatinde, ortalık henüz sessizken bir başına kalmak, çayını yudumlarken Zozan'ın esmer tenini düşünmek istiyordu.

Hasan bir adım daha attı ona doğru. "Sen keşke benim Allah'ım olsaydın Ali," dedi. "O zaman senin bacağın kalmaz, vermeni istediğim bir bacak kalırdı götüme."

“Ben Allah değilim Hasan abi, hadi bir sürü işim var daha ustamdan azar işittirme bana.”

Hasan bir tokat savurdu. Gafil avlandı çocuk, sırt üstü düştü. İnledi.

“Allah değilsin,” dedi Hasan, topal bacağına sürüyerek çıktı dükkândan. Ali’nin gözlerinde korkunç bir çaresizlik donup kaldı. Zorlukla doğruldu yerinden. Sırtı bir yere çarpmış sızlıyordu. Bu sızı birkaç gün daha yerleştiği yerde kalacak, kızarıp morardıktan sonra bedenini terk edecekti. Sıkıttı dişleri çat diye çatlamak üzereydi. Gözlerindeki yaşlar bir devrim gibi birden bire patlak verdi. Yediği tokada mı ağlıyordu, Zozan’a mı ağlıyordu, güçsüzlüğüne mi ağlıyordu kendisi de bilemedi. O sırada Necmi usta besmeleyle girdi içeri. Ali hemen toparlandı. “Günaydın usta,” dedi. Kelimeler yumruk gibi çıkmıştı ağzından.

“Hayrola lan, ağlıyor musun sen?” dedi Necmi usta. Dükkânın ortasındaki tabureyi kenara çekti. Çocuğa bakmadan odasına girdi, ceketini astı. Ali hemen gözlerini sildi, öksüzerek boğazını temizledi.

Geri geldi adam. “Ne oldu?” diye sordu.

“Yok bir şey usta, gözüm karardı düştüm.”

Ali’nin gözlerine baktı. Yanağını tuttu. “Rengin atmış,” dedi. “İki tane şekerli oralet kap gel hadi.”

Oraletleri içerken Necmi konuşturmaya çalışıyordu çocuğu. “Baban mı bir şey yaptı gene?” dedi.

“Yok usta,” dedi Ali. “Şu işlere sıkılıyor canım, millet hepten kafayı yemiş, beni ermiş sanıyorlar.”

“Haksız sayılmazlar ağlum olanlar ortada, Ben bile inanıyorum bazen.”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

"Usta bari sen yapma, benim kendime hayrım yok."

"Ne varmış lan hâlinde? Babanı diyorsan eğer boş ver onu. Seni çok seviyor, içkisi de onun kusuru yapacak bir şey yok."

Odasına gitti. Günlük gazetelere göz atmaya başladı. Müşteriler yavaş yavaş dolduruyordu mekânı. Ali bir yandan yeni gelenlerden ölçü alıyor bir yandan da eski siparişleri hazırlamaya çalışıyordu. Yapılmayı bekleyen elli altmış çift ayakkabı vardı. Bugün Portakal Necdet'in ayakkabılarını teslim etmesi gerekiyordu. Annesine bir bulaşık makinesi götürme ihtimalini düşündükçe gülümsüyordu. Maharetinin tamamını kullanmalı, ayakkabıda eksik gedik bırakmamalıydı. Necdet mahallenin en belalı adamıydı. Onun tersine gelmek istemiyordu. Lakabını düşmanlarını bir file portakalla dövmesinden almıştı. Altı yıl cezaevinde yatmış, gardiyanlar tarafından her maraza çıkardığında bu işkenceye maruz kalmıştı. Portakal filesiyle dayak yiyenin vücudunda iz kalmıyordu. İnsanın bütün vücudu acıdan kıvranıyordu ama derisinin tek bir zerresi morarmıyordu.

Öğlene kadar ayakkabıları hazır etti. Ayak ölçüsünü alacağı kimse kalmamıştı içerde. Hafifledi. Zozan neredeyse gelirdi. Ne sabah yediği tokat vardı aklında ne de başka bir dert. Dükkânın arka tarafındaki pis lavaboda elini yüzünü köpükledi. Nemli, kararmış havluyla kurulandı. Saçlarını düzeltti. Kırık aynadaki çarpık gülümsemesinden utandı.

Necmi usta odasından çıkıp oralet içen çırağına baktı. "Kimse kalmadı ha?" diye sordu. Çocuk başıyla onayladı. Ellerini dizleri arasında birleştirip mahcup bekledi. "Ben kahveye gidip batağa düşeceğim, dükkâna mukayyet ol," deyip gitti.

Yeni bir ayakkabı için kösele kestigi sırada Zozan geldi. Elinde bir bakır tencere vardı. Ali onu görünce falçatıyla başparmağını kesti. Ağzından belli belirsiz bir nida çıkıverdi, öyle ki hangi harfleri birleştirdiği anlaşılmadı. Kız tencereyi aceleyle Necmi ustanın odasına bırakıp geri döndü. "İyi misin?" Ali parmağını emip ağzından çıkardı. Kesik derindi, kan beklemediği bir hızda akıyordu. Ağzında metalik bir tat vardı. Zozan diz çöküp cebinden temiz bir mendil çıkardı. Mendilin kenarında mavi işlemeler. "Elini uzat," dedi. Mendili katlayıp kanayan parmağı sarı. Mendil de biraz kanadı. Ali kızın gözlerine bakamıyordu. Bir süre kıpırdamadan ikisi de önlere baktı. "Babam yok mu?" dedi Zozan sonunda. Ali cevap vermeye kalkarsa sesinin boğazında düğümlenip onu boğmasından korktu. İki üç kere öksürdüktan sonra "Kahveye," diyebilirdi sadece. Ardından gelecek olan "gitti" sözcüğü korkup kaçmış, ona ihanet etmişti.

Necdet kapıda belirince Zozan ayağa fırladı. "Hadi geçmiş olsun Ali," dedi. Necdet'in ötünden başı önde yürüyüp çıktı. "Hoş geldin abi," dedi Ali.

"Hoş bulduk, hayırdır elini mi kestin?" Etrafa göz attı. "Necmi usta yok mu?"

"Önemli bir şey değil," dedi. Zozan'ın "Ali" deyişi kafasının içinde yankılanıyor, kulak çeperlerine gum gum vuruyordu. "Senin ayakkabılar hazır." Rafta yan yana dizili ayakkabılar arasında bir çifti çekip adamın önüne bıraktı. Kerata uzattı. Necdet yeni ayakkabılarıyla dükkânın içinde ileri geri yürüdü. Parmaklarını ayakkabıların içinde hareket ettirdi. "Eline sağlık yeğenim," dedi. "Tam ayağıma göre olmuş, çok rahat."

"Güle güle giy abi," dedi Ali.

Necdet "Gel hele bi," dedi. Çocuğu kapıya çıkardı. Dükkânın önündeki üstü açık nakliye arabasını gösterdi. Aracın arkasında kocaman bir kutu vardı. "Bu bulaşık makinesini sizin eve gönderiyorum. Sözümüz söz. Nurten yengemize hediye ol sun," dedi. Minnetle baktı Ali. Elini öpmeye yekindi. Adam izin vermedi. "Hadi Allah'a emanet ol," deyip dükkândan çıkacağı sırada bir şangırtı koptu. Camekân olduğu gibi aşağı inmişti. Topal Hasan kaldırımda dikiliyordu, elinde kocaman bir taş vardı. "Ulan," diye koştı Necdet, Hasan'ı boğazladı. "Ulan it oğlu it ne yapıyorsun lan sen?" Hasan çırpındı, elindeki taşı düşürdü, başparmağındaki kanlı sargıyı kimse fark etmedi. Ali yetişmese nefessiz kalıp oracıkta canını teslim edecekti Azrail'e. "Yapma abi öldürecek sin." Necdet'in eli gevşedi. Hasan iki büküm olmuş, zorlukla nefes alıyordu. "Kandırdılar," dedi sonunda. "Beni kandırdılar, bu ayakkabılar hiçbir işe yaramıyor."

"Siktir git lan buradan deli," dedi Necdet. "Bir bacağımı kırdım diğerini de kırdırtma bana."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Ali,
cevap vermeye
kalkarsa sesinin
boğazında
düğümlenip onu
boğmasından
korktu.

Erbil Yaşmaklı, Şiir

ÇEKİRDEĞİ

"bir gün hiçbir şey olmayacak anne
kötüler ölmeyecek, zaten niye ölsünler
sen öldün, ölüğ bir yaşamı geride bırakmak
başka bir ölüm değil, sen de kötü değildin de
kırdıdaktın, acılar döndürür durur
savurturdu etrafındakileri karanlığa
gölgesinde uzandığın bir ağaç olmadı hiç
kötükçe bir yuvarlanıştı seninki, durmayış

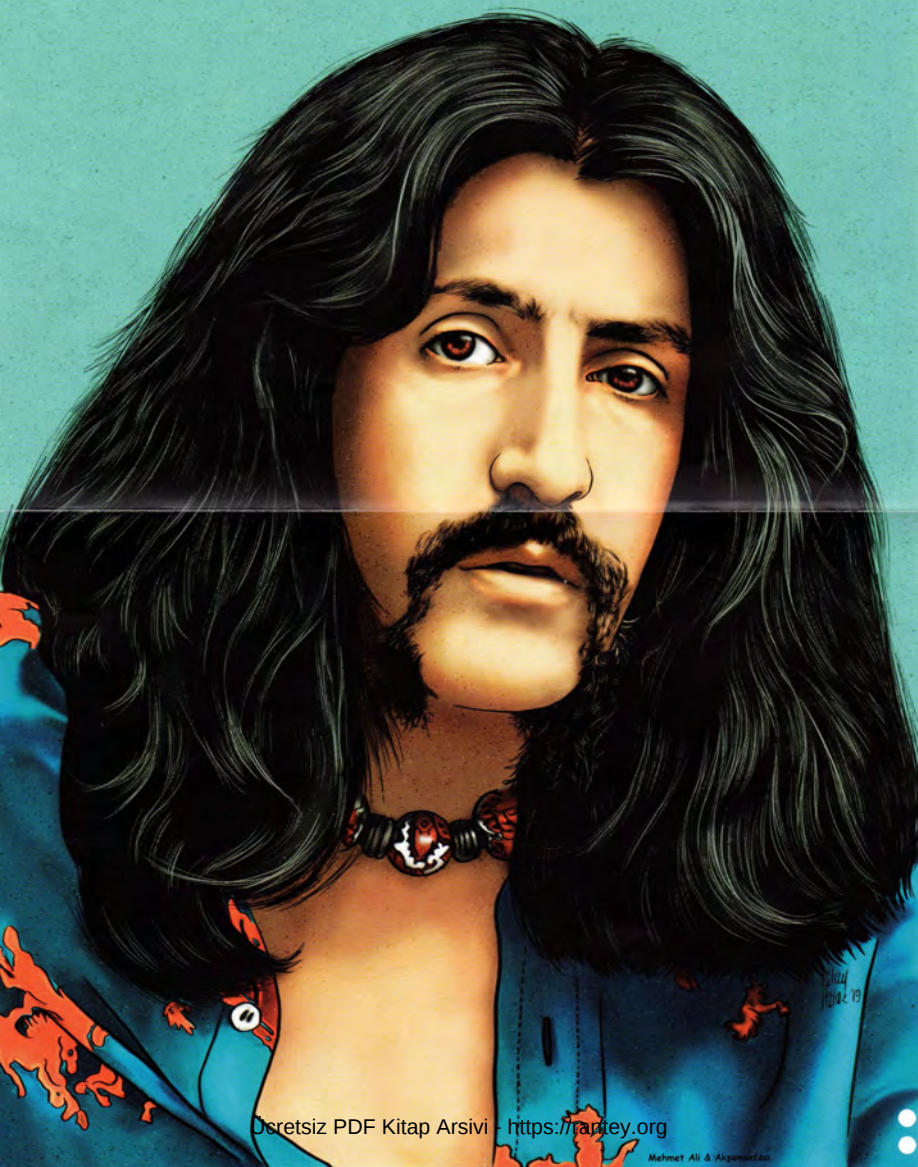
bir gün hiçbir şey yakın değil
kırmızı mumlarla ve konmalarla beklenen seher
ve dallarına açılan güneşli günler
gelip geçiyor bila tarihli saatlerin
gösterlediği kâğıtlarda ne yazıyor ben yazıyor
günlüklerinden korkul, kâğıtlarda yazıyor ben
gölgesinden ürkülü sarıçal gözlerinde
limonun çekirdiği toprağında biten

yakınc bugün yok değil şeyi hiç
bulutlarda bir beyazlık bulmak hariç
başka koz yok elimde, sonul mesafe
kusursuz bir mesafelik af buyur
diye kaldırdığım bakış için ağıyan
gözlerimi şimdi bir de
ölümünden sonra duyur."

KAZ
DAĞLARI'NIN
ÜSTÜ
ALTINDAN
DEĞERLİDİR.

Yaz dostum, güzel sevmeyene adam denir mi?

Bariş Manço

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://arxiv.org>

Mehmet Ali & Argonincafi

KAFKAS/100 - Eylül 2019 - Çizim: Tülay P.

Neme Yetmez

Şükûfe Nihal Başar

Yakut, mine, zümrüt bana birdir kayalarla;
Bir gül dikeninden kanayan el neme yetmez?
Kâğâne, sedir, sırma, ıfık onların olsun;
Bir köhne kitap, bir sarı kandil neme yetmez?

Rûhum ki yanıktır ve çifşesizdir ezelden,
Sarmak dilesem, bir kara mendil neme yetmez?

Dağlar neme yetmez, bağlar neme yetmez?
Bir kuş ki benim derdime ağlar, neme yetmez?
Yanmaz ateşinden deli gönlüm bu diyârın,
Gökten bir alev bağrımı dağlar, neme yetmez?

Kestirse ümid artık ezelden ve ebetten;
Bir eski rûbâb ömrümü bağlar, neme yetmez?

Bir çölde biten dal gibi ıssızsa da rûhum,
Dost âleminin ettiği kem söz neme yetmez?
Vardır ancak bir gün olup ismini elbet,
Bir servinin altında dolan göz neme yetmez?

Dağlar neme yetmez, bağlar neme yetmez?
Bir kuş ki benim derdime ağlar, neme yetmez?

(1896, İstanbul - 24 Eylül 1973, İstanbul)